

22.08.-11.09.2013

SELVERI

KÖGU PERE KOOLILAAT

0,04/tk

0.50

0,04/tk

Centrum õlipastellid, 12 tk/pk

Pakkumised kehtivad, kuni kaup jätkub. Piltidel on illustreeriv tähendus.

4.-

St.Majewski sussikott My Little Friend, 1 tk

1⁹⁹

tavahind 3,20

-37%

Gerbera- või aedastrikimp, 1 kimp

Kõik tordid -25%

AINULT TÄNA!

Esmaspäeval, 02. septembril

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 169 | ESMASPÄEV, 2. SEPTEMBER 2013

ajaleht.epl.ee

Riik müüs maa, mida vajab nüüd tee-ehituseks

Möödunud aastal valminud Vao–Maardu teelõik seisab kasutult, kuna ehitamata jäänud viadukt lõpetab tee keset tühjust. Viadukti pole aga saadud ehitada, sest maa-ameti peadirektor, maadevahetuskandaali üks peakangelasi, Kalev Kangur müüs maha viaduktialuse maa ja seda ajal, kui oli juba teada, et maatüki kohale tuleb ehitada viadukt.

Loe lk 2–3

Foto: Andres Putting

KangaDzungel

KOOLIPERE KUUL!

Õpilastele, õpetajatele

KOGU KAUP

-50%*

*Enne ostu sooritamist esita kassas õpilaspilet või õpetajakaart. Pakkumine kehtib septembri lõpuni. MEILT LEIATE KÕIK VAJALIKU KA KÄSITÖÖTUNDIDEKS!

E-poes kõik KÕIGILE

-50%

KangaDzungel

TALLINN Tartu mnt. 35 Tel: +372 6213105 E-R 9-19, L-P 9-17	TALLINN Mustamäe tee 12 Tel: +372 6562869 E-L 10-20, P 10-18
PÄRNU Karja 6 Tel: +372 4431460 E-R 9-18, L 9-15	HAAPSALU Lihula mnt. 3 Tel: +372 4737034 E-R 10-18, L 10-15
KURESSAARE Kihelkonna mnt. 3 Tel: +372 6215786 E-L 10-18	TARTU Riia mnt. 2, II korrus Tel: +372 7352277 E-R 10-19, L 10-17

UUS!

Laagri Maksimarketis

TALLINN
Pärnu mnt. 558a
Tel: +372 6003443
E-R 10-20, L-P 10-18

UUS!

Tallinna Kaubamaja 0-korrusel (Trollipeatuste vastas)

TALLINN
Gonsiori 2
Tel: +372 6608300
E-P 9-21

www.kangadzungel.ee

JUHTKIRI

Hea kool, aga ei meeldi

Jälle hakkab pihta: varahommikune äratus, tee kooli, tunnid, tagasi koju, kodused ülesanded, muusikakool, trenn. Taaskohtumine sõpradega, õpetajatega, õhtud õpikute taga.

Kui uskuda rahvusvahelist PISA haridusuuringut, peaksid Eesti lapsed ja emad-isad rahul olema. Meie koolide tase on rahvusvahelises võrdluses hea: Eesti lapsed on oma teadmiste ja oskuste poolest Euroopas viiendal kohal. Selline on objektiivne hinnang Eesti haridusele, selle akadeemilisele tasemele. Kui aga vaadata, kui rahul on lapsed ise koolieluga – kas neile meeldib koolis käia –, siis on Eesti Euroopas üsna tagaotsas. Eesti õpilased ütlevad, et koormus on liiga suur (mõne aasta taguse haridusteadlaste uuringu järgi on selliseid lapsi 70%). Uuringu andmetel kannatab kaks kolmandikku lastest kroonilise väsimuse all ja kolmandik ütleb, et ei taha koolis käia. Silma torkab ka vägivaldsus: ligi kaks kolmandikku lastest tunnistas, et on viimase poolaasta

jooksul kedagi narrinud või kiusanud.

Õpetajatest

Hea kool algab õpetajast. Õpetaja amet peaks olema tudengite jaoks ahvatlev.

Jah, võiks ju öelda, et õppimine on töö ja töö ongi raske. Ja mõni eriti karmi elukooli pooldaja võiks ka öelda, et „elu on selline” või „kiusamine on elu osa ja karastab”.

Aga selline vaatenurk on lootusetult vanamoodne. Iga kaasaegse organisatsiooni juhtimisel lähtutakse ju eeldusest, et kui töötaja naudib oma tööd, siis pühendub ta rohkem, on loovam ja tulemused on paremad. Sama kehtib ka õppimise kohta: kui last ergutada tuupimise asemel ise avastama, küsimusi esitama ja seoseid märkama, areneb ta loovamaks ja on valmis ainesse rohkem süvenema kui pelgalt sunni korras fakte pähe tuupides. Ja mis puutub vägivalda, siis miks peaks vägivaldseid suhteid koolis tolereerima nüüd, ajal, mil laste ja vanemate suhetes ei peeta füüsilise õpetuse jagamist (ka tutistamise või laksu andmise vormis) kohaseks? Paljudes Euroopa riikides eksisteerivad juba aastaid kaasaegsetel psühholoogiateadmistel tuginevad koolivägivalla ennetamise programmid. Eestis algab midagi sarnast alles sel õppeaastal.

Ükski laps ei sünni siia maailma selleks, et õnnetu olla. Eesti peaks pingutama selle nimel, et saaksime öelda uhkusega nii, nagu ütles Soome haridusminister paari aasta taguses intervjuus Eesti Päevalehele: „Meil ei ole halbu kooli.” Hea kool algab aga õpetajast. Soomes on suudetud jõuda nii kaugele, et õpetaja amet on tudengite seas üks prestiižsemaid ja sellele on suur konkurss. Eestis pole paraku ei õpetaja palk ega positsioon ühiskonnas selline, et noored sellele tormi jookseksid. ●

REPLIIK

Appi, ratturid!

Mõni suvi tagasi, kui veel veidi entusiastlikumalt Tallinna tänavatel jalgrattaga sõitsin, tabasin end aegajalt ikka kõnniteelt. Mis sa ikka teed, kui mõnel tänavalõigul oli jalgrattateed ainult umbes 50 sentimeetri laiune ja suured rekkad otse käeulatuses mööda kihutasid. Aga kuna tundsin end kõnniteel ikkagi illegaalina, üritasin sõita aeglaselt, et mitte jalakäijaid ehmatada.

Vahepeal on reegleid leevendatud ja ratturid kõnniteel muutunud üha tavalisemaks. Kahjuks ei arvesta nad kõik sugugi kõnniteel sõites jalakäijatega – alles eile tuhises minust kõnniteel nii paari sentimeetri kauguselt mööda jalgrattur, Tour de France'i tempos. Temal oli peas kiiver, minul jalakäijana esialgu veel mitte. ● **Küll-Riin Tigasson**

Lk 10 Margit Adorf suitsetavatest rasedatest

Lk 11 Eve Eisenschmidt soovitused noorele õpetajale

LIGI 3000 ESIMESE KLASSI LAST ON VAKTSINEERIMATA

Terviseameti andmetel on ligi kaudu 3000-l kooliteed alustaval lapsel tegemata korduvvaktsineerimine difteeria ja teetanuse, läkaköha ja lastehalvatuse vastu. Terviseameti hinnangul on vakt-

sineerimata lapsi piisavalt palju, et haigustekitajate sattumise korral koolidesse ja lasteaedadesse võivad haigestuda paljud lapsed ja tekkida suured haiguspuhangud. **Delfi**

Kümneid miljoneid maksma läinud tee seisab kasutult riigi enda tehingu tõttu

Uut Vão–Maardu teed kasutada ei saa, sest tee keskelt on puudu viadukt ja maantee asemel laiutab seal õhk. **Ehitus viibib**, kuna viaduktialuse maatüki ärimehest omanik nõuab riigilt selle eest pea pool miljonit eurot. **Kõnealuse maatüki müüs** ärimehele riik ise, kuigi tee-ehituse plaan oli ammu detailplaneeringus kirjas.

Riin Aljas
riin.aljas@epl.ee

2012. aastal lõpetas riik uhke Vão–Maardu teelõigu ehituse. Liiklussõlmed on vägevad ja ehitus oli kallis. Kõik on suurepärase, kui välja arvata „pisiasi”, et osa teest kasutada ei saa, sest ühtäkki saab tee otsa ja ees laiutab kuristik – üle raudtee viiv Kroodi liiklussõlme viadukt on lihtsalt puudu. Pilt meenutab midagi sellist, mida võiks näha sargas „Võimalik vaid Venemaal”. Tegelikuses on aga asi naljast kaugel, sest ehkki muude teosade valmimisest on möödas ligi aasta, pole riigil veel praegugi täit selgust, millal sild valmis saab, sest jant viaduktialuse maa ümber ei näi lõppevat. Nimelt kuulub kõnealune Rõõpa IV krunt erafirma-

le Kinnisvara Grupp OÜ, kes sellesama maatüki 2005. aastal riigilt 11 miljoni krooni eest ära ostis. Viadukti ehitus oli detailplaneeringutes juba 2003. aastal, nii et firma juht Toivo Külaviir ei ostanud põrsast kotis, vaid teadis täpselt, mis ees ootab – maa kohale tuleb raudteesild. Külaviir selgitaski, et viadukti ehituse vastu pole tal midagi, ent pelgalt aitähi eest ta oma maale viadukti ehitada ei luba ja nii hakkaski ta 2011. aastast riigilt maa kasutusõiguse eest hüvitist nõudma.

Viadukti ootav tee laguneb

Maanteeamet pidas nõuet mõistlikuks ja tellis sama aasta aprillis eksperthinnangu Arco Varalt, mis hindas hüvitise suuruseks 43 042 eurot. Kinnisvara Grupp ei tahtnud

aga sellisest lepppest kuulda, sest nende sõnul on firmale tekkiv kahju mitu korda suurem. Peamiselt seetõttu, et viadukt takistab sildkraanade paigaldamist, mis on vajalikud krundile logistikapargi paigaldamiseks. Riik ei tahtnud maaomanike põhjendust kuulda võtta, sest märges ehituse kohta oli detailplaneeringutes juba 2003. aastast. „Viadukti ehitus on juba kümme aastat teada nii riigile, Maardu linnale kui ka tollal võimalikele krundi ostjatele,” tõdeb maanteeameti planeeringute osakonna juhataja Tõnis Tagger reedel Eesti Päevalehele antud intervjuus.

Taggeri sõnul on vaidlus seda iroonilisem, et tegelikult

on liiklussõlme ehitus kasulik ka krundi omanikule. „Viadukt tema toiminguid ei takista ja see muudab ligipääsu tema krundile mugavamaks. Ega tal olegi ehituse vastu midagi, küsimus on lihtsalt summas, mida riik talle maksma peab,” põhjendab ta.

Kohtuvaidlus kestab veel vähemalt aasta ja enne viadukti ehitada ei saa.

Kinnisvara Grupp toonitas sama ja telliski 2011. aasta 10. juunil veel ühe eksperthinnangu ja nõudis riigilt selle põhjal 460 014 eurot, mis sisaldas maa-ala turuväärtust 68 614 eurot ja saamata jäävat tulu 391 400 eurot. Riik selle-

UUS BUSSILIIN PEETRISSE

Peetri alevikku Tallinnaga ühendav bussiliin nr 121 hakkab sõitma igal nädalapäeval. Tööpäeviti on väljumisi 20 ja nädalavahetustel ja riigipühadel 15. Buss väljub korra tunnis. **EPL**

EESTISSE TULEB TÄNAVU ÕPPIMA LIGI 2000 VÄLISTUDENGIT

Välistudengeid on rohkem kui 30 Euroopa riigist ning veel Ameerikast ja Aasiast. SA Archimedese andmetel õppis 2008. aastal, kui Eesti välistudengeid vastu võtma hakkas, kraadiõppes 908 välistu-

dengit, selle õppeaasta alguses on välisüliõpilasi mitteametlikult juba ligi 2000. Eestisse tullakse õppima nii eksootika, soodsas õppemaksu kui ka ülikoolide hea maine pärast. **Eurokratt**

Täna digilehes

- Kas kool saab nii õpetada kui ka kasvatada?
- Parimad 4G nutitelefonid, mis praegu saadaval

Halenaljakas olukord ootab kohtu lahendust.

Foto: Andres Putting

ga ei nõustunud ja tegi avalduse maa sundvõõrandamiseks, 2011. aasta lõpus jõudiski asi kohtusse ning lõplikult maksitava summa otsustab kohtunik. Praeguseks on asi maa kohtus ning vaieldud on juba kaks aastat.

Samal ajal laiutab aga sila kohal tühjus. Seda, kuivõrd viadukti ehitamise viibimine aga ülejäänud ehituse kvaliteeti mõjutab, Tagger konkreetselt ei kommenteeri, sest praegu olevat veel vara hinnangut anda ning seni otseseid kahjusid ilmnenu ei ole. Küll aga kardab Tagger ehitushindade kallinemist, rääkimata ebamugavusest, mida ehituse venimine kohalikele elanikele põhjustab.

Uurides maanteeametist, miks riik järele ei anna, et teed lõpuks valmis ehitada, vastavad juhid, et summa on selleks lihtsalt liiga suur. „Igasuguseid summasid võib nõuda, aga me saa lihtsalt mis tahes summat maksta. Seda enam, et tegelikkuses viadukt omanikule kahju ei põhjusta,“ põhjendab Tagger. Sama meelt on ka majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, mille esindaja sõnul on ka varem suuri summasid küsitud, ent enamasti on neil juhtudel kohtunik otsustanud riigi kasuks. „Teadaolevalt on suurim küsi-

tud summa miljon USA dollarit, aga kaebaja kaotas selle kohtuasja. Üldjuhul võidabki riik taolised kohtuasjad,“ selgitab majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi avalike suhete nõunik Rasmus Ruuda. Millal Kroodi liiklussõlme saaga lõppeda võiks, ei oska ennustada temagi, sest ehkki vaieldud on pea-aegu kaks aastat, on asi praegu alles maakohtus ja maanteeameti sõnul kestab vaidlus kuni viimase astmeni välja. Värske tee püsib aga tühjana, on tasapisi lagunemas ja lahendust ei paista lähiajal tulevat.

Ministeeriumid olid vait

Kogu jant on seda absurdsem, et samal ajal, kui maanteeamet 2005. aastal teelõigu projekti kinnitamisega tegeles, müüs Rööpa IV krundi Külaviirule ei keegi muu kui maa-amet. Otsuse kinnitas maadevahetuse kohtuasjas tuntust kogunud tollane maa-ameti peadirektor Kalev Kangur ja 2005. aasta septembris müüdigi Rööpa IV avaliku enampakkumise Kinnisvara Grupp OÜ-le. Kuigi juba siis oli teada, et krunt on tee-ehituse seisukohalt võtmetähtsusega ning sinna on plaanitud viadukt, mille-

te teed kasutada ei saa, kinnitas rahandusministeerium 2004. aasta lõpus, et ükski teine riigivara valitseja maa müümisele vastu ei ole. Teisisõnu tähendab see seda, et ühestki teisest ministeeriumist maa müümisele vastuväiteid ei tulnud.

Ükski ministeerium ei taha hinnata, kas tealuse maa müümine oli mõistlik.

Miks keegi tollal häält ei teinud, ükski riigiametnik ega poliitik nüüd, kaheksa aastat hiljem, öelda ei taha ja vastuste saamiseks suunatakse muudkui teiste ametite jutule. Taggeri sõnul on tegu juba ligi kaheksa aasta taguste tehingutega ja vastuseid peaks küsima tollaselt maa-ameti direktorilt Kalev Kangurilt. Küll aga tõdeb ta, et selliste maatükkide müügis ei ole midagi erilist, sest riigimaad müüakse kogu aeg. Ka toonitab ta, et ehitustööd olid maad müües detailplaneeringutele märgitud, seetõttu sai riik kindel olla, et tulevane ostja peab nendega arvestama, ning sellist janti ei saanud keegi tollal ette näha.

Maa-ameti vastutust rõhutab ka majandusministeeriumi eest kõnelenud Ruuda, öel-

des, et maa müügiga tegeles tollal Kalev Kangur ning see ei ole küsimus, millele peaks vastust andma majandusministeerium, nende asi on teede projekteerimine, mitte maade haldamine. Küsimusele, kas siis iga ametkond ajab oma asja ja ministeeriumid omavahel tähtsaid asju kokku ei lepi, vastab ta uuesti, et see ei ole nende haldusala, ja jääb sisuliselt vastuse võlgu. Küll aga tõdeb Ruuda ridade vahel, et tõsiasia, et riik tollal maa, mida ta ise vajas, ära müüs on pehmet öeldes absurdne, ja annab lootust, et kui kunagi Rail Balticu ehituseks minema peaks, ei tohiks selliseid olukordi korduda.

Riigimaa müümise põhjuse kohta ei anna infot ka keskkonnaministeerium, mille avalike suhete juht soovib sarnaselt kolleegidega maa-ametisse pöörduda. Sealne peadirektori asetäitja Anne Toom laiutab aga piltlikult öeldes käsi ning ütleb, et kuna 2004. aastal ühtegi vastuväidet maa müümisele ei tulnud ja kuna müük toimus avalikul pakkumisel, on kõik juriidiliselt korrektne. Seda, kas tehing sisuliselt mõistlik oli, keegi hinnata ei taha. Samal ajal käib aga vaidlus kohtus edasi ja arvatavasti läheb veel vähemalt aasta, kuni saab silda ehitama hakata. ●

KOMMENTAAR

Viadukti puudumine tekitab palju avariisid

Marius Kupper

AS Eesti Raudtee turvajuht

Terve liiklussõlm ehitati loogika järgi, et liiklus hakkab käima üle viadukti ja raudteed hakatakse ületama silla kaudu. Et olime sellega aastaid arvestanud, pole me ka pikalt enam vanasse ühetasandilisse ristmikku panustanud. Olime kogu aeg heas usus, et saame peagi ohtlikust ühetasandilisest ülesõidukohast lahti ja asemele tuleb

uus ja turvaline. Nüüdseks on aga sealne ehitus juba aasta seisnud ja autod kasutavad vana ülesõitu, nii et oleme seda nüüd hädapäraste vahenditega küll veidi parandanud, ent see on ikka küllaltki ohtlik ja sellest johtuvalt tuleb ikka ja jälle avariisid ette. See kõik nõuab aga tohutult ressursse, kannatada saavad rööpad, vagunid, valgustus, postid – liiklus seisab siis tunde. See, et viadukti pole, on ohtlik ja ka väga kallis.

Riik peab maksma maa eest, mille ta ise aastaid varem maha müüs

●● **2003** – Maardu detailplaneeringutesse märgitakse Vao–Maardu teelõigu ja Kroodi viadukti ehitus

●● **2005 september** – maa-ameti peadirektor Kalev Kangur müüb ühegi ministeeriumi vastuväiteta viaduktialuse krundi Rööpa IV avalikul enampakkumisel 11 miljoni krooni eest Kinnisvara Grupp OÜ-le

●● **2010 veebruar** – alustatakse Vao–Maardu teelõigu ehitust maksumusega 10,1 miljonit eurot

●● **2010 oktoober** – Kroodi liiklussõlme projekt kinnitatakse

●● **2011 aprill** – riik alustab läbirääkimisi Kinnisvara Grupp OÜ-ga maa kasutusõiguse saamiseks

●● **2011 september** – Kinnisvara Grupp OÜ nõuab riigilt ligi 460 000 eurot hüvitist. Riik pole nõus ja teeb avalduse maa sundvõõrandamiseks, asi jõuab kohtusse

●● **2012** – Vao–Maardu teelõik on muidu valmis, ent Kroodi sila asemel on auk

●● **2013** – Kohtuvaidlus on maa kohtus ja seni, kuni otsust pole, viadukti ehitada ei tohi ja teed kasutada ei saa

Maa ostnud ärimelise taust

Üks firma osanikke on Eesti suurim logistikaparkide arendamise ja laoteenuse osutamisega tegelev ettevõtte Riigiressursside OÜ. Kinnisvara Grupi OÜ juht Toivo

Külaviir on riigiga maakasutuse üle vaieldud ka varem, 1997. aastal, mil nõuti hüvitist riigilt ostetud maal asuva kanalisatsioonitrassi kasutamise eest.

30.08-2.09

Kõik tordid ja lõikelilled
–25%

Üks mure vähem!

PRISMA

Möödunud reede õhtul sõitsid esimesed huvilised mööda 3,2-kilomeetrist sõudekanalit. Teine lähim sarnane sõudekanal asub Valgevenes.

Foto: Sergei Stepanov

Ida-Viru karjääris tähistati sõudekanali „sarikapidu”

**Aidusse rajatakse endis-
sesse põlevkivikarjääri
sõudekanalit. EM on
plaanitud 2020. aastaks.**

Mari Mets
uudised@epl.ee

Kiviõli külje alt Maidla mõisa eest viib pikk ja sirge tee mööda trööstitut tööstusmaastikku Aidu põlevkivikarjääri. Kuni mullu kevadel Aidu maardlas põlevkivi otsa lõppes, sõitsid mööda seda teed meie peamist maavara vedavad suured veokid. Juba kahe aasta pärast võib seal aga kohata autosid, mis veavad enda järel maailma tippsõudjate paate ja aere.

Reede õhtupoolikul sõitsid esimesed huvilised paatide, kanuude ja süstadega mööda veega täitunud karjääri soppe ja sinna kaevatud 3,2 kilomeetri pikkust sõudekana-

lit. Helesinine, justkui pesusinega värvitud vesi loksus laisalt vastu paadikülge, lainetust pole õieti ollagi. Ümberkaudsed kollakaspruunid liivakarva aherainemäed jätavad ümbruskonnast ebaestiliku mulje, meenutades pigem Lähis-Ida viljatut maastikku.

Kulub seitse miljonit

Paadimatkal osalenud Eesti sõudeliidu president Rein Kilk on tulevase spordikompleksi koha pealt lootusrikas.

„Sellest siin võib tulla üks maailmaimelaadne koht, kui kanali ümber veel aherainest püramiidid ka ehitatakse. Aidust võib kujuneda üks Eesti peamisi visiitkaarte. Kui Otepää sai omal ajal rahvusvaheliste sportlaste seas populaarseks, siis Maidla on ju Tallinna lennuväljale oluliselt lähemal, maailmatasemel sõudjad hakkavad siin kindlas-

ti käima. Ma ei lootnud tegelikult, et minu eluajal Euroopa Liitu veel mõni sõudekanal ehitatakse, sest selleks on väga raske sobivat kohta leida,” ütles ta.

Kilk ei kahtle, et sõudmise MM tuleb kord ka Aidusse, sest võistluste asupaiku püütakse jaotada geograafiliselt võimalikult mitmekesiselt ning pidevalt otsitakse uusi kohti. Kindlasti hakkavad Aidu kanalit kasutama treeningbaasina Põhjamaade ja Peterburi sportlased. 2004. aasta Ateena olümpiaks ehitatud kasutult seisva sõudekanali saatust Aidus Kilk ei pelga, sest Ateenas pole kanali ümber ei maju ega haljastust, inimestel pole huvi sinna minna.

Plaanitavast veesportlaskesusest on valmis ainult sõude-

kanali süvis, milleks on Maidla vallavanema Hardi Murula sõnul kulunud miljon eurot. Eesti Energia on kaevanduse sulgejana lubanud toetada kanali rajamist 2,1 miljoni euroga, kuid kogu sõudekanali maksumus on 2020. aastaks hinnanguliselt kuus kuni seitse miljonit eurot. Vald loodab sel-

**Sõudeliidu juht Rein Kilk:
„Aidust võib kujuneda üks
Eesti peamisi visiitkaarte.”**

leks raha leida Euroopa Liidu tõukefondidest ning erainvestoritelt. „Meil on siin Islandi lähenemine, otsime ka tühja- ja kõledale maastikule kasutusvõimalusi. Meie eesmärk on teha üks kasutuks muutunud tööstuspiirkond korda nii, et mitte üksnes loodus võtaks

oma osa tagasi, vaid et ka inimesed tuleksid tagasi,” rääkis Murula. Sõudekanali rajamise idee omistab Murula Eesti maaülikooli professorile Kalev Sepale, kes 2008. aastal Aidus koos oma magistrantidega uurimistöid tegi.

Esimene rahvusvaheline võistlus Aidus – Baltic Cup – on plaanitud Eesti sõudeliidu peasekretäri ja rahvusvahelise kategooria sõudekohtuniku Robert Väli sõnul 2015. aasta septembriks. Korraldajad ootavad kanali valmimise kohta kinnitust, et võistlus kalendrisse kanda.

Väli selgitas, et Maidla vala ambitsioon teha seal 2020. aasta Euroopa meistrivõistlused on reaalne, kui enne korraldatakse piisavalt rahvusvahelisi noorteklassi võistlusi ja MK-etappe, sest muidu nii suurt võistlust ühele kanalile ei usaldada. ●

Eestis loodud e-teenus on maailma parimate hulgas

40 maailma parima e-teenuse hulka kuulub Eestis loodud süsteem, mis teeb piiri ületamise mugavamaks ja päästab järjekordadest. GoSwifti süsteem annab kasutajatele teada, mis kellaks piiri ületama minna, selle asemel et seda aega järjekorras seistes oodata. „Igal pool on meie vastuvõtt olnud väga hea. Alguses on süsteemi juurutamine ja organisatsiooni vastuvõtmise raskused, aga kui ta on nädal või kaks töötanud, probleeme pole,” ütles ettevõtte esindaja Hannes Plinte ja märkis, et sarnast teenust ta mujal näinud pole. „Eks me üritame teda kopeerida võimalikult paljudesse riikidesse,” vihjas Plinte firma laienemispiaanidele.

Kasutatud kolm aastat

Ta sõnas, et on 40 parima e-teenuse hulka pääsemise üle väga õnnelik ning see aitab nende tegemistele ja tuntuksel kindlasti veelgi kaasa. Eestis on GoSwifti süsteemi kasutatud juba pea kolm aastat, peale selle töötab süsteem ka Venemaal ja Leedus.

40 parimat e-teenust valis välja World Summit Awardi (WSA) rahvusvaheline žürii 461 teenuse seast. Eestist kandideeris parima tiitlile kokku seitse projekti ja teenust, peale GoSwifti ka ProgeTiiger, TipTheAuthors.com, veebimäng Ennemuistne, Eesti Ekspres- si digiväljaanne, TransferWise ning lairibavõrk EstWin. Võitjaid autasustatakse oktoobris Sri Lankas toimival WSA Global Congressil. ● **Kelli Seiton**

Eesti apostliku õigeusu kiriku pea külastab Ilvese kutsel Eestit

Patriarh Bartolomeus tuleb kolmapäeval president Toomas-Hendrik Ilvese kutsel Eestisse.

Sel kolmapäeval algab Tema Pühaduse, Konstantinoopoli ja Uue Rooma peapiiskopi ja oikumeenilise patriarhi Bartolomeuse nädalapikkune Eesti-visit. Õigeusu kiriku tähtsaima mehe, kelle auaste on võrdne Rooma paavsti omaga, kutsus siia president Ilves isiklikult oma paari aasta taguse visiidi käigus, mil ta külastas õigeusu kiriku keskust Konstantinoopolit.

Kahe mehe kohtumine on plaanis ka Eesti-visitide ajal. „Ühelt poolt ongi see riigivi-

siit, teisalt aga pastoraalne – patriarh ajastas küllatuleku aastasse, mil Eesti tähistab apostliku kiriku 90. aastapäeva,” rääkis Tallinna ja kogu Eesti metropoliidi Stefanuse assistent Tauri Tõlpt.

Kontakt eestlastega

Ta rääkis, et patriarh Bartolomeuse eesmärk on kohtuda ka võimalikult palju Eesti rahva ja siinsete oludega, selleks plaanitakse külastada näiteks Pärnut, Kihnut, Haapsalut, Kuressaaret ja Tallinna. „Ta võtab seda tulemist süvitsi ja tahab eestlastega kontakti saada, mitte ei astu niisama kiirelt läbi,” sõnas Tõlpt.

Patriarh Bartolomeus

Ühe olulise aspektina annab patriarh Bartolomeus helilooja Arvo Pärtile ja Eesti apostliku õigeusu kiriku valitsuse liikmele Viljo Vetikule arhondi tiitlid.

„Tegemist on õigeusu kiriku ühe kõrgeima autiitliga, mida antakse ilmekutele – usklikele, kes pole vaimulikud, aga kes on silma paistnud oma tegudega kiriku heaks,” märkis Tõlpt. Arhondi tiitel antakse neile üle pühapäeval Pärnu Issandamuutmise peakirikus. Varem on selle tiitli Eestis saanud Tõnis Rüütel.

Patriarh Bartolomeuse visit kestab nädala ning selle jookul kohtub ta peale presidendiga ka riigikogu esimehe Ene Ergma ja kultuuriministri Rein Langiga.

Eestis on apostlike õigeusu kiriku liikmeid umbes 30 000. ● **Kelli Seiton**

VALIMISED oktoobris 2013

Reformierakond mõõdab vererõhku

●● Eile alustas Reformierakond oma kampaaniaga „Uhke Eesti üle!”. Peale väli-, tele- ja veebikampaania läheb erakond ka üle-eestilisele tuurile tänava-kampaaniaga „Mida tervem, seda uhkem!”, kus räägitakse tervislikest eluviisidest, koostatakse toitumis- ja treeningkavasid, mõõdetakse vererõhku jne. **EPL**

Konservatiivid pakuvad Tartu meeriks Käärikut

●● Eesti Konservatiivne Rahvaerakond kinnitas oma Tartu linnapeakandidaadiks ja nimekirja esinumbriks filosoofia-doktor Henn Kääriku. Käärik töötab Tartu ülikooli sotsiolo-

ogia ja sotsiaalpoliitika instituudis sotsioloogia teooria ja ajaloo dotsendina ja on Tartu linnavolikogus linna arengu- ja planeerimiskomisjoni liige. **EPL**

VIK näeks Tartu linnapeana Imre Mürki

Valimisliit Isamaaline Tartu Kodanik kinnitas eile oma Tartu linnapeakandidaadiks doktorandi Imre Mürki ja volikogu esimehe kandidaadiks Tartu ülikooli kriminoloogia professori Jüri Saare. Teiste hulgas kandideerivad valimisliidus Eesti Rahva Muuseumi direktor Tõnis Lukas, näitleja Merle Jääger, teadusajakirjanik Margus Maidla, luuletaja Indrek Hirv ja lastekirjanik Mika Keränen. **EPL**

A PRODUCT FROM
AkzoNobel

Väljalülitumine

Minu inspiratsioon.
Minu Sadolin.

„Elu võib olla tõeliselt tormakas ja heitlik. Minu mobiil heliseb vahetpidamata ja minu sotsiaalvõrgustike lehekülgedele ilmub alatasa uusi sõnumeid. Kogu aeg toimub midagi ja ma ei saa endale lubada millegi mahamagamist. Selline elutempo hakkas mind häirima. Ühel ööl langes aknast kuuvalgus minu elutuppa. See oli nii lihtne, rahulik ja jahe. Soovisin sellist atmosfääri oma elutuppa jäädvustada. Värvisin elutoa seinad õrnades jahedates toonides, erilisena mõjus mulle toon „Teras“. Seda kõike oli lihtne teostada ja sellest tulenev efekt on minu jaoks hindamatu väärtusega. Selles toas viibides suudan ennast välja lülitada kõigest ümbritsevast. Ma loen jälle raamatuid, mis oli minu kirg enne infoajastu pealetungi. See mõjub tööpoolest virgutavalt, annab uut elujõudu ja olengi taas valmis kõike uuesti alustama.“

Doris, ärinaine

Inspiratsioon ja põnevad persoonilood ootavad Sind

www.facebook.com/minusadolin

Soome kool lapsele liigset stre

Sel ajal kui Eesti koolides ulatavad tuhanded lapsed higises peos hoitud astrid oma õpetajale, on Soome lapsed juba kaks nädalat õppimisega ametis olnud. Oma esimesest koolikogemusest Tallinna soome koolis räägib Tuuli Lappi.

Epp-Mare Kukemelk
uudised@epl.ee

Tuuli Lappi on seitsmeaastane tüdruk, kes ootas kooliminekut väga – ta oli varem õppinud Tallinna soome kooli eelkoolis ja kuulnud Soomes elavatel sugulastel kooli kohta üksnes head. Esimesel koolipäeval 15. augustil Tuuli siiski natuke pabistas, sest äkki peab koolis ikkagi juba lugeda oskama. Tuuli tunneb trükitähti, loeb neist sõnu kokku ja oskab oma nime kirjutada, aga äkki nõutakse koolis rohkemat?

Soome kooli direktori Regina Reinupi sõnul ei ole Tuulil muretsemiseks põhjust, sest esimese klassi õpilaselt lugemise-ega kirjutamisoskust seal ei nõuta. Hea on, kui lugemine ja kirjutamine on käpas, aga tavaliselt saavad õpilased selle jõuludeks või esimese klassi lõpuks selgeks.

Murevaba kool

Nii ei pidanud Tuuli esimesel koolipäeval muretsema ja seda ei teinud ka tema vanemad. Kuigi Tuuli oli tol päeval tähelepanu keskmes, ei olnud tütre koolimineku perele suursündmus. Tuulile tehti tema lemmiksõõki ja kuna vanaema ja vanaisa olid parajasti Soomest külla tulnud, siis tulid ka nemad kooli hoovis toimunud aktusele. Oma suureks üllatuseks leidis Lappi pere kooli jõudes, et paljud lapsed olid

Tuuli ei pidanud esimesel koolipäeval muretsema, seda ei teinud ka vanemad.

õpetajatele kingiks lilli toonud. Üllatuseks seetõttu, et sellist kommet Soome koolides tavaliselt pole. Seda kinnitasid nii direktor kui ka teised Soomest tulnud õpetajad, kes on harjunud lilli saama pigem kevadel kui kooli alguses.

Tuuli esimesest koolipäevast soome koolis on nüüd möödas juba kaks nädalat ja tema lemmiktundideks on kujunenud käsitöö, kus voliditi paberist koera ja topsi-

kut, ning muusika. Keerulisiks peab ta veel eesti keele tundi, mis toimub kaks korda nädalas.

Ainus, mis on Tuuli pisut kurvaks teinud, on see, kui ta on teiste mängust välja jäänud. Siis on tüdruk ise mõne muu mängu otsinud. Paar korda on ta ka vahetunni ajal korvpalliga pihta saanud. Õnneks juhtub seda vähe, tavaliselt mängib ta ikka koos teistega keksu või kulli, laseb liutorul liugu või kiigub. Üldiselt püüavad õpetajad lapsi vahetunnis liikuma saada ja mobiiltelefoniga nurgas ei mängi keegi. Tuulil polegi veel oma mobiili.

Igal lapsel on oma laud

Tuulil on koolis ka uus sõber – see on Sofia. Hea meelega istuksid nad ka ühise laua taga, aga pinginaabreid Soome koolides pole. Seal on tavaks, et lapsed istuvad parema kesken-dumise huvides üksi. Rühmatööde ajal võib õpetaja lapsed ka näiteks neljakesi kokku tööle panna. Õpetajaga saab ka mänguasjapäeva kokku leppida ja siis võivad kõik oma lemmiklelu kooli kaasa võtta. Muidu kooli oma mänguasjadega teiste ette uhkeldama ei tulda.

Tuuli ema Aino sõnul ei valmistanud nad kooliks kuidagi erilist. Osteti koolikott ja pinal, kuhu laps valis ise pliiatsid, kummi ja teritaja. Aga tegelikult poleks sedagi vaja olnud, sest õpikud, vihikud ja isegi pliiatsid on kooli poolt. Ka uue kleidi võis Tuuli ise valida, kokku kulus perel ema hinnangul umbes 150 eurot. Ranitsatoetust nad ei saanud, kuid Tuuli isa firma Norttal kinkis kirjatavete ostmiseks kinkekaardi.

Kuigi Tuuli on see, kes augustis kooliteed alustas, on ka ema Ainol siin oluline roll. Näiteks on ema ülesanne olnud Tuuli päevarütmist sätimine selliselt, et tütrele jääks piisavalt uneaega ja et ta saaks korralikult süüa. Kooli algus

on last väsitanud ja tütar vajab rohkem und, nendib ema.

Oma kooliasjad paneb Tuuli muidugi ise kokku, aga sellel ja koolitükkide tegemisel hoiab ema silma peal. Juba on ka juhtunud, et mõned õpikud, kust koduseid ülesan-

Pinginaabreid pole, lapsed istuvad parema keskendumise nimel pingis üksinda.

deid lahendada tuli, on kooli ununenud. Nii on ema ja Tuuli sammud taas koolimaja poole õpikute järele seadnud. Ülesannete lahendamise ajal on ema Tuuli kõrval ja aitab, kui vaja. See loob tema hinnangul lapsele turvalise tunde.

Aino meelest on tähtis lapsele öelda, et eksimine on lubatud, kuid kui midagi läheb kogemata valesti, tuleb püüda seda parandada, mitte jonniga pliiatsid ja vihikud nurka visata. Ta soovib, et laps leiaks õppimisest rõõmu ja et kool ei muutuks ainult kohustuseks. Kool omalt poolt püüab teha kõik, et õpilastel säiliks loomulik uudishimu ja et lapsi õppimisega ülemäära üle ei koormataks.

Kool on osa argielust

Ema on Tuulile rääkinud, et koolis on vaja käia iga päev ja oma tahte järgi tundidest puududa ei saa. Sellest on veel pisut raske aru saada, ütleb Tuuli, sest kaks aastat noorem vend käib lastehoius ainult kolmel päeval nädalas ja jääb kahel päeval emaga koju. See on ebavõrdne olukord.

Ema Aino sõnul on kool üks osa argielust ja kogu nende elu ei keerle selle ümber. Tema sõnul ei ole Soomes määrav, millisesse kooli laps läheb, sest iga kool annab hea hariduse. Eelistatud on kodulähedane kool.

Ka Tuuli läheb pärast jõuluvaheaega, kui pere Soome kolib, kodulähedasse kooli. Praegu aga ootavad nii ema kui ka Tuuli innuga, millal lugemine selgeks saab, sest see avab akna uude ja põnevasse maailma. ●

Ranitsatoetuse maksmine sõltub kohalikust omavalitsusest

Eestis pole kehtestatud ühtset riiklikku ranitsatoetust ning seega sõltub esimesse klassi astujate toetuse suurus kohalikust omavalitsusest. Tallinna haridusameti avalikkussuhete peaspetsialist Leini Jürisaar ütles, et kõigil rahvastikuregistri andmetel Tallinnas elavatel inimestel on võimalik taotleda esimest korda kooli mineva lapse toetuseks 320 eurot. Seda hoolimata pere sissetulekust. Toetuse makstakse kahes osas, millest pool õppeaasta alguses ja teine pool õppeaasta lõpus. Siis on tingimus, et laps ja vanem

oleksid katkematult olnud Tallinna elanikud ja laps õpib Tallinna koolis.

Tartu ja Narva linnas seevastu aabitsa- või ranitsatoetust kõikidele esimesse klassi astujatele pole, vaid toetatakse vähekindlustatud perede lapsi. „Vähekindlustatud on pere, kus sissetulek ühe pereliikme kohta jääb alla 160 euro inimese kohta,” sõnas Helle Tolmoff Tartu linnavalitsusest. Üldjuhul on koolialguse toetuse suurus Tartus 77 eurot lapse kohta, mis on mõeldud nii koolitarvete kui ka riiete ja jalanõude ostmiseks. Peale selle makstakse

toimetulekutoetust või perioodilisi toetusi saanud perele, kus laps läheb esimesse klassi, ka 154 eurot aabitsatoetust.

Ka Narva linnas saavad toetust üksnes vähekindlustatud perekondadest lapsed, ütles abilinnapea sotsiaal- ja tervishoiu alal Tatjana Patsanovskaja. Ta täpsustas, et toimetulekutoetust saavad perekonnad, kes kasvatavad koolis õppivaid lapsi, 23 eurot lapsele. Esimesse klassi minevad lapsed, kelle perekonnad on sotsiaalabiameetis arvel, saavad koolitarvetega kingipaki. **Epp-Mare Kukemelk**

PLASTO
AKNAD • UKSED

KUI HIND ON OLULINE, SIIS OSTA AKNAD E-POEST

E-POOD AVATUD 24/7 WWW.PLASTO.EE/EPOOD

**NÜÜD VALIKUS KA
VÄRVILISED AKNAD**

ssi ei tekita

Tuuli Lappi jaoks ei ole kool kurnav kohustus, sest Soomes lubatakse lapsel eksida ja oma vigu rahulikult parandada.

Foto: Rauno Volmar

KOMMENTAARID

Merlin Aan

Sauga põhikooli algklassiõpetaja

Eesti lapsed käivad enne kooli lasteaias ja eelkoolis, mõlemas valmistuvad nad kooliks ette. Laps peab tundma tähti, numbreid, oskama natuke lugeda ja arvutada. Kõige tähtsamad on sotsiaalsed oskused. Ta peab ikkagi päris palju enne kooli oskama, nii et Soomes võib olla koolimineki õpilaste jaoks stressivabam küll. Vaadates aga õpilaste arvu Eesti koolis, on õpilasel endal lihtsam, kui ta juba oskab lugeda ja tunneb numbreid.

Erinevalt Soomest on Eestis esimene koolipäev väga tähtis. Siin tuuakse aktusel õpetajale lilli, mõni toob ka kommikarbi, nii et õpetajad on lillekuhjad. Lilli tuuakse ka õpetajate päeval, sünnipäevadel. Võib-olla ei tähtsustata Soomes aasta esimest koolipäeva nii väga kui Eestis, neil pole esimesel päeval ka aktust nagu meil.

Esimese klassi lapse jaoks on kõige raskem klassis istumine ja tõrütmi sisse saamine. Näiteks tunni alustamine ja õpikute avamine – õppimiseni jõudmine, võtab aega.

Kõige tähtsam on, et lapsevanem on sealjuures olemas ja toetab last emotsionaalselt. Küsib, kuidas koolis läks, ka siis, kui laps vastab lihtsalt „hästi“. Vähemalt laps teab, et vanemat huvitab ja ta on toeks.

Marina

7-aastase poisi ema

Minu laps on kakskeelne ja oleme juba kolm aastat eelkoolis käinud. Kaks aastat venekeelses ja aasta eestikeelses. Kooli läheb ta eestikeelses. Laps oskab juba vähesel määral lugeda ja kirjutada, arvutada kümnene ja natuke rohkemgi. Õpetaja ütles, et nad ei eelda, et lapsed oskavad esimesse klassi tules lugeda, aga lasteaiad on teinud suure töö ja lapsed oskavad palju. Lapsel on praegu veel suur koolirõõm ja olen rääkinud koolist ikka positiivselt võttes. Näiteks, et ta saab seal palju sporti teha, kuna seal on spordiringid ja see talle meeldib. Või et saab uusi asju teada. Ja koolivorm meeldib talle ka – see on musta värvi vestiga ja must talle meeldib. Küsis Kelli Seiton

Foto: Tanel Meos

Lasteombudsman: uuel kooliaastal ei tohi unustada mängimist

Kooliaasta. Eilsel teadmispäeval, uue kooliaasta hakul rõhutas lasteombudsman Indrek Teder, et koolis on hea olla ja õppida just siis, kui jääb aega ka puhkamiseks ja mängimiseks. Ka koolirahu väljakuulutanud haridusministeeriumi ametnikud rõhutasid eile Kuressaares, et koolis peab olema hea – nii on ka koolirahu moto tänavu „Koo on kena!“

Janar Holm haridus- ja teadusministeeriumist sõnas, et kõik võiksid anda koos ühise lubaduse, et uuel õppeaastal ei ole enam kedagi, kes tunneb end koolis üksi või halvasti. Eriti oluline on seda meele pida nende 14 460 lapse puhul, kes asuvad tänavu esimest korda koolipinki nükkima.

Peale esimese klassi õpilaste alustavad tänavu esimest korda

kooliaastat mitu uut kooli, näiteks pildil olev Tallinna Kesklinna kool, mille esimesed õpilased said oma värvilised aabit-sad kätte eilsel aktusel. Aga ka kaks ülemaakonnalise tähtsusega riigigümnaasiumi Jõgevamaal ja Läänemaal, mis oma kooliaastat eile kerges vihasajus alustasid. Uues hoones alustas riigigümnaasium ka Viljandis. Kelli Seiton

GAG-i direktor Hendrik Agur: Eestis on ikka veel liiga palju nõrku koole

Eesti Päevalehe *online*-vestluses nentis direktor Agur, et koolide tase sõltub peaaegu juhtidest.

Gustav Adolfi gümnaasiumi direktor Hendrik Agur rõhutas intervjuus, et viimastel aastatel on koolide tasemevahe drastiliselt süvenenud ning õpilased saavad ebahühtlase kvaliteediga haridust. Eriti tuleks sellele pöörata tähelepanu Tallinnas, kus on kõige rohkem õpilasi, aga ka palju nõrku koole, mis tuleks Aguri arvates tugevate

tasemele tõsta. Selleks on mitu võimalust, sõnas Agur, näiteks võiks nõrgad koolid liita tugevatega või luua Euroopa näitel konsortsiumkoole, mis tähendaks mitme kooli koostööd. „Käised tuleks hariduspõllu kvaliteedi tõstmiseks otsustavalt üles käärida!“ ütles Agur. „On koolipidajaid, kes ei taida või ei viitsi või ei ole julgenud selles suunas mingisuguseid samme astuda. Tulemus on see, et koole on sattunud pikkadeks aastateks juhtima

ebakompetentsed, teovõimetud ja keskpäraste võimetega inimesed, kel ei ole selle vastutuse rikka töö jaoks vajalikke eeldusi,“ sõnas Agur ja märkis, et eriti lasub hea koolijuhi valimise vastutus just Tallinna linnavõimul, kuna pealinnas on kõige rohkem õpilasi. „Koolijuhid omakorda mehitavad ju koolid õpetajatega, kellel on otsekontakt õpilastega. Ja seal, hariduse eesliinil tehakse tegelik töö – haritakse lapsi.“ **O Ave Tampere, Kelli Seiton**

Sihtasutus Tallinna Tehnikaülikooli Arengufond kuulutab välja 2013. aasta

SÜGISESTE STIPENDIUMIDE KONKURSI

TALLINNA TEHNICAÜLIKOOI
ARENGUFOND

Lisainfo:
www.ttu.ee/arengufond
arengufond@ttu.ee
telefon 620 3498

Tallinna Ettevõtlusamet kutsub osalema konkursil

TALLINNA ETTEVÕTLUSAUHIINNAD 2013

Kategooriad:

- **Arendusprojekt**
- **Koostööprojekt**
- **Särav startija**
- **Turismitegu**
- **Töökohtade looja**
- **Vastutustundlik ettevõtja, sh Ökouuendus**

Taotluste esitamise tähtaeg on **9. september 2013.**
Võitjad selguvad **2. oktoobril.**

Konkursi tingimused ning taotlusvormid leiate kodulehelt **ettevotluspaev.tallinn.ee**

UNGARI PEAMINISTER KRUTIB PÕHISEADUST EDASI

Ungari valitsus teatas, et on tulnud Euroopa Liidule ja teistele kriitikutele vastu ning muutnud oma palju kära tekitanud põhiseaduse täiendamise plaane. Kuid peaminister Viktor Orbani

(pildil) vastased osutasid kohe, et tegemist on kosmeetiliste parandustega. Näiteks vaadati üle poliitreklaami keelu kehtestamine, millest sai nõue reklaame erameedias tasuta edastada. **EPL**

USA KULUTAB LUURELE 52,6 MILJARDIT DOLLARIT

Ajaleht Washington Post avaldas uusi USA luureorganisatsioonidega seotud paljastusi, mis põhinevad Edward Snowdeni lekitatud materjalidel. Esimest korda sai Ameerika avalikkus teada, kui palju raha luuramisele kulutatakse, sest vastavad eelarveread on USA-s salajased ning muude ridade sisse peidetud. Selgus, et 16 luureasutust maksavad maksumaksjale 52,6 miljardit dollarit aastas. **EPL**

Merkeli ja Steinbrücki teledebatt käivitas Saksa valimiskampaania

Kantsler Angela Merkel võib kõik kaotada. Vastaskandidaadil on ainult võita, kui ta seda suudab.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Täpselt kolm nädalat enne 22. septembril toimuvaid Saksamaa üldvalimisi läksid eile otse-eetris vastamisi paarivallid, kahe suure partei juhid. Ametisolev kantsler Angela Merkel ei ole hea esineja: kõik teavad, et ta vajab aega, et seisukohta võtta ja seda välja öelda.

Sotsiaaldemokraatide (SPD) valitsusjuhi kandidaat Peer Steinbrück on hoopis teisest puust. Oskab käigult nutikaid vastuseid anda, reageerib kiiresti ja kaasa aitab ka üpris arenenud huumorimeel. Küsitluste järgi võiks Steinbrück palju võita – iga kolmas Saksa valija on öelnud, et liidrite teledebatt mõjutab suuresti tema lõppvalikut –, kuid Merkel on valimiste põhiküsimused nii enda kasuks pööranud, et konkurendi sarm ei pruugi aidata.

Viimastel kuudel on tekkinud nii mõnigi skandaal, mille turjal on opositsioon tahtnud Merkeli vastu lahingusse astuda, aga huvitaval kombel on kõik skandaalid hoopis väikese visinaga kustunud.

Tulumaksumäär fopaa

Merkeli juhitava Kristlik-Demokraatliku Partei (CDU) kõige suuremaks konnasilmaks on olnud majandus ja eurokriis. Saksa valijad on täiesti tüdinud võlakriisiga maadlevate Lõuna-Euroopa riikide väljaaitamisest. Terve suvi oli selgelt näha, kuidas valitsus püüdis eurokriisist mitte rääkida ja opositsioon süüdistas

Eilses telesaates polnud Angela Merkelil ega Peer Steinbrückil võimalik üksteise seisukohti otse rünnata.

kantslerit lausa valetamises. Kuid ülemöödunud nädalal võttis Saksamaa rahandusminister Wolfgang Schäuble suure riski ning tunnistas, et Kreeka vajab tõenäoliselt veel üht väikest abipaketti. Opositsioon tõstis mõistagi suurt kära, kuid ei jõudnud sellega kaugele, sest Merkel pani nende suud kiiresti kinni. „Kreekat poleks üldse tohtinud euroalasse võtta,” teatas ta eelmisel nädalal, näidates varjamatult näpuga sotsiaaldemokraatide poole, kelle endine juht Ger-

hard Schröder selle saatusliku otsuse tegi. Steinbrücki usaldusväärst majandustemadel sõna võtta määris korralikult tõsiasia, et ta oli sunnitud loo-

Kõik teavad, et Merkel vajab aega, et seisukohta võtta ja seda välja öelda.

buma osaliselt SPD pakutud programmist. Ta esitas auahnet plaani tõsta kõige kõrgemat tulumaksumäär 42%-lt 49%-le, arvates, et see võiks SPD põhivalijatele ehk väik-

Foto: AP/Scanpix

semat palka saavatele lihttöölisele meeldida. Ent valijad huvitas hoopis, miks on vaja veel rohkem raha kokku kammata. Merkeli valitsus on saavutanud rekordiliselt väikese tööpuuduse, korraliku eelarve ülejäägi ning majanduskasv näitab taas õrna positiivset joont. Steinbrück oli sunnitud lubaduse tagasi võtma.

Suhted Ameerikaga

Viimases hädas üritas SPD toetuse suurendamiseks haarata Süüria probleemist. Merkeli juhitud CDU on erinevalt SPD-st huvitatud lähematest suhetest USA-ga. Mäletatavas-

ti võitis endine SPD kantsler Gerhard Schröder 2002. aasta valimised just selge vastuseisuga Iraagi ründamisele. Merkeli oli raske leida tasakaalu – ühelt poolt mõistis ta vajadust reageerida keemiarelvade kasutamisele Süürias, kuid teisalt välistas võimaluse, et Saksamaa saaks operatsioonis osaleda ilma ÜRO mandaadita.

Steinbrück tormas kohe karmil toonil mis tahes sõjalist sekkumist hukka mõistma, sest see ei aita kodusõda lõpetada ega rahu saavutada. Kuid esmalt Briti parlamendi otsus mitte sõtta tõtata ning sellele järgnenud USA presi-

Merkeli erakond on Steinbrückist mäekõrguselt ees

Eileõhtuse Saksamaa kantslerikandidaatide välitluse eel olid paika pandud karmid reeglid, mis pidid esinejaid vaos hoidma.

Kõigis suuremates telekanalites otse-eetris olnud poolteisetunnise debati ajal oli debatt tegelikult keelatud. Reeglid nägid ette, et kantsler Angela Merkel ja sotsiaaldemokraatide liider Peer Steinbrück vastavad järgemööda ajakirjanike esitatud küsimustele ning rivaali otseselt ei pinni.

Merkeli CDU toetus

41%
Steinbrücki SPD toetus
26%

dendi Barack Obama otsus pöörduda rünnakuloa saamiseks kongressi poole, mängisid kaardid taas Merkeli kätte. „On väga kahetsusväärne, et Venemaa ja Hiina on Süüria küsimuses keeldunud viimasel ajal igasugusest ühispositsioonist teistega,” andis ta hinnangu.

Kuigi üle kahe kolmandiku sakslastest oli selgelt Süüria ründamise vastu, on Merkeli valitsusajal muutunud ka avalik arvamus Moskva mahinatsioonide kohta varemast palju vähem sinisilmisemaks. Ka siit korjab Merkel seega tõenäoliselt oma punktid. ●

USA šokk: Obama otsustas Süüria teema kongressi viia

Laupäeval Valge Maja roosi-aiast tehtud Barack Obama telepöördumine üllatas kõiki. Olles kõigepealt teatanud, et ta on otsustanud Süüria sõjaliselt karistada, avaldas president oma otsusega kaasneva klausli. „Olen teinud ka teise otsuse: küsin jõu kasutamiseks

luba ameeriklaste esindajatelt kongressis,” teatas Obama.

Sellise käiguga ei olnud Washingtonis arvestanud õigupoolest mitte keegi. Mitu uudisteagentuuri vahendasid anonüümsetele allikatele toetudes, et Obama võttis otsuse vastu vahetult pärast koh-

tumist Balti riikide presidentidega ehk reede õhtupoolikul. Terve Obama julgeolekunõu- nike tiim olevat olnud raba- tud ning üritanud presiden- ti veenda sellisest käigust loobuma. Kuid Obama jäi oma otsusele kindlaks. Hämmastu- nud oli ka kongress, mille liik-

metest suur hulk kutsus pres- identi plaani kooskõlastama rahvaesindajatega, kuid pol- nud arvanud, et otsus ka tege- likult nende kaela veeretatakse.

Palju ebakindlust

Kuid USA presidendi otsusel on ka teised mõjud: näiteks tähendas see automaatselt, et mis tahes kiire vastus Süüria režiimi tegevusele võeti lõpli- kult päevakorrast maha. Kong- ress koguneb pärast suvepuh- kust esimest korda alles järg- misel nädalal ning hääletuseni

jõutakse ehk nädala lõpus. Rahvaesindajad ei pruugi pre- sidentile üldse ründamiseks luba anda – pretsedent Briti parlamendi möödunud nädala otsuse näol on olemas. Pealegi kontrollivad kongressi koda- sid eri parteid.

Senat on küll nominaalselt presidendi enda demokraatliku partei kontrolli all, kuid isegi demokraadid pole presidendi pakutud viisil Süüria karista- mise kohta ühel meele. Obama märkis küll, et „usub oma õigu- sesse anda Süüria ründamise

käsk ka ilma kongressi loata”, kuid ei täpsustanud, kas ta jul- geki rahvaesindajate ei-sõna korral asja siiski ellu viia.

Palli kongressi pörgata- mist arvatakse põhjenda- vat Obama enda 2007. aas- ta intervjuu ajalehele Boston Globe. „Presidendil ei ole põhiseaduse järgi õigust auto- riseerida ühepoolset sõjalist rünnakut olukorras, kus sel- le eesmärgiks pole ära hoida tegelikku ja ähvardavat ohtu riigile,” sõnas Obama tookord. ● **Raimo Poom**

PABERITÖÖSTUSEL OLİ KEHVAPOOLNE AASTA

Paberitööstuse müügimahtude kasv eelmisel aastal peatus ning müük langes protsendi võrra. Ligi kolmandiku paberitööstuse väljaveost moodustas peamiselt Horizoni toodetav pinna-

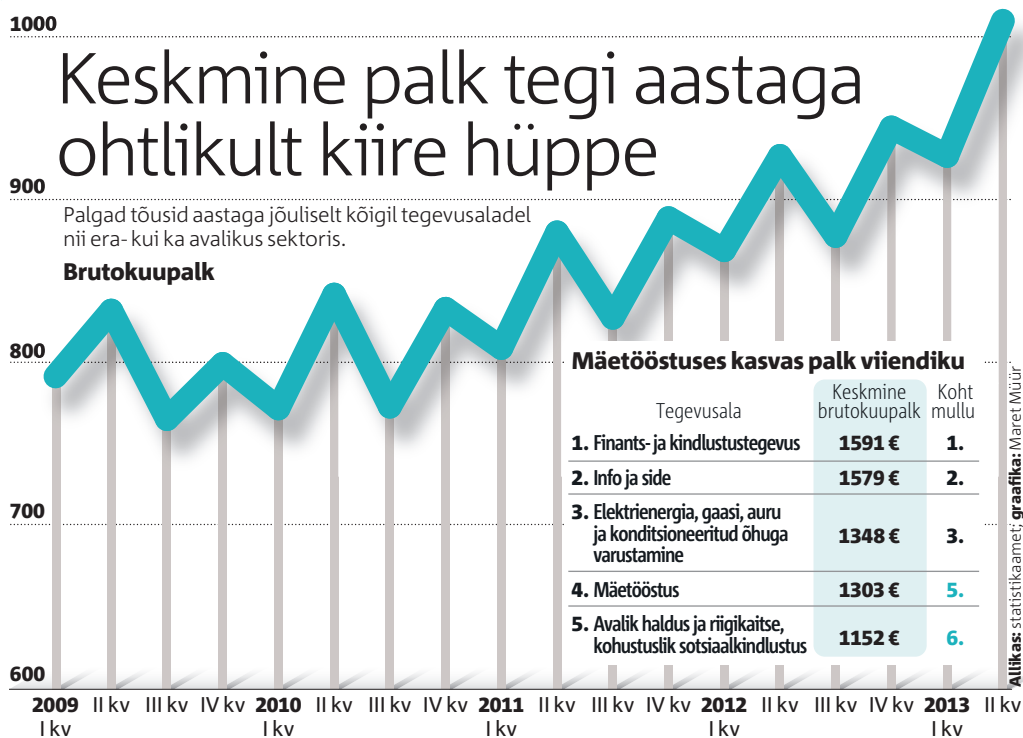
katteta jõupaber ja papp, mille eksport kahanes aastaga 7%. Peamine sihtturg on Egiptus. Kaks kolmandikku sektori müügitulust annavad Estonian Cell ja Horizon. **ERR**

ELEKTRI BÖRSIHIND ON SOODSAIM

Portaali energiaturg.ee võrdlusest selgus, et populaarseima börsipaketiga elektritarbijad maksid augustis 2% vähem kui levinuima fikseeritud hinnaga paketi kasutajad. Börsi- ja

fikseeritud paketi võrdlus näitab, et augustis oli näiteks 1750 kWh aastatarbimisega korteril börsihinnaga pakett koos kaibemaksuga keskmiselt 0,2 eurot odavam. **ERR**

Viie aasta kiireim palkade tõus hirmutab eksperte

Keskmine palk võib ületada veel sel aastal 1000 euro piiri, ostujõud on kriisieelsel tasemel.

Harry Tuul, Riina Kallas
uudised@arileht.ee

Eesti Panga hinnangul suurenevad palgad liiga kiiresti. Eelmise aasta II kvartaliga võrreldes tõusis keskmine brutokuupalk koguni 8,5% ja ulatus 976 euron. Tegu on alates 2008. aasta algusest kiireima tõusuga. „Nii kiire palgakasv on vastuolus väga aeglase majanduskasvu ja vähenenud tootlikkusega. Kui majanduskasv lähikvartalites märkimisväärselt ei kiirene, on oodata palgakasvu aeglustumist,” kommenteeris Eesti Panga ökonomist Orsolya Soosaar.

Ka rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna analüütik Karin Kondor-Tabun ennustas palkade suurenemisele peatset lõppu. „Arvestades teise kvartali tagasihoidliku majanduskasvuga, on palgatõus toimunud eeldatavalt ettevõtete kasumlikkuse arvelt, kuid ilma tööviljakuse kasvuta on samas tempos palgatõusu jätkumine ebatõenäoline,” selgitas ta.

Majandusanalüütik Maris Lauri oli hinnangutes veelgi julgem: „Paljudes ettevõtetes on probleeme müügi- ja tootmismahtude kasvatamisega

ning loobutakse uute töötajate palkamisest, on võimalik, et mõned ettevõtted peavad ka töötajate arvu vähendama.”

Teist aastat suureneb ka reaalpalk ning keskmine ostujõud on praegu väga lähedal kriisieelsele tipptasemele. Reaalse ostujõu suurendamine oli teises kvartalis ligi 5%. „Reaalpalk on suurenenud kahe viimase aasta vältel, mil keskmise brutopalka kasv on püsinud kiire ning tarbijahindade kasvutempo on alanenud,” selgitas Soosaar.

Analüütikud selgitavad palgatõusu kandepinda erinevalt. SEB makroanalüütiku Ruta Arumäe hinnangul oli palgatõus sektoriti väga ebaühtlane. „Kiirem tõus on sektorites, kus varasem palgatõus on olnud tagasihoidlikum, ehk palgatõusu surve on kandumas varasemalt reageerinud

sektoritest hilisematesse reageerijatesse,” rääkis Arumäe. Seevastu oli Eesti Panga hinnangul üldine kiirenenu palgatõus laiapõhjaline.

„Esiteks kergitas palgaskaala alumist otsa miinimumpalga 10%-line tõus. Kui ettevõtted säilitavad oma suhtelise palgastruktuuri, mõjutab see tõenäoliselt peale miinimumpalga saajate ka selle lähedase palga teenijaid,” selgitas Soosaar. „Teiseks jõustusi kevadel õpetajate ja meditsiinitöötajate palgalepped. Mitmel tegevusalal, eelkõige ehituses ja veonduses, mõjutab töötajate läbirääkimisvõimet palgaläbirääkimistel võimalus minna tööle välismaale,” märkis Soosaar.

Kõige rohkem suurenes palk mäetööstuses – sektori töötajad said keskmiselt palgale juurde pea viiendiku. **•**

KOMMENTAAR

Palgad suurenevad, sest töötajaid jääb Eestis kogu aeg üha vähemaks

Maris Lauri

majandusanalüütik

Palgatõusu põhjuseid oli mitu ning nende seas ei olnud vähetähtsad ka sellised aspektid, nagu avalikus sektoris tehtud palgakokkulepped (meditsiin, haridus), maksuameti surve ehitus-

sektorile ümbrikupalkade vähendamiseks ja miinimumpalga tõus. Ei tasu ka unustada, et töötajaid jääb demograafiliste arengute tõttu vähemaks, aga ettevõtted tahavad järjest rohkem töötajaid palgata. Kui nõudlus ja pakkumine on tasakaalust väljas, siis tööjõu hind ehk palk peabki tõusma.

Ehitajad ja arendajad lasid superministeeriumi kontsessiooni auklikuks

Kui siseministeerium avaldas kevadel, et loobub suurte kulude tõttu kohast rendipinnana ehitatavas hiigelhoones, siis nüüd väidavad Eesti juhtivad ehitusorganisatsioonid, et kontsessioonilepingu tingimused peletavad investori eemale.

Riigi Kinnisvara Aktsiaselts (RKAS) soovib ehitada 2016. aastaks neljale ministeeriumile Tallinna Suur-Ameerika tänavale kaasaegse ja energiatõhusa kaksiktorni. Kuna riigil pole ehitamiseks raha, erastatakse rahandusministeeriumi alune krunt, hoone ehitust rahastab ja hiljem ka haldab kontsessioonilepinguga kaasatav eraettevõtja. Justiits-, sotsiaal-, rahandus- ja majandusministeerium asuvad büroohoonesse 10 aastaks sõlmitava lepingu alusel rentnike-na. **• Andres Reimer**

KOMMENTAARID

Merko Ehitus: need tingimused on väga ebahuvitavad

Toomas Annus

Merko Ehituse nõukogu esimees

Riigile on joonistatud väga hea projekt. Nad saavad esmalt rahandusministeeriumi krundi müügist 7 miljonit eurot ning ruumid neljale ministeeriumile. Kuid mina ei näe esmaste arvutuste järgi seda kasu, mida kontsessiooni võtja sealt saab.

Esiteks on ette määratud tagasihoidlik rendi hind 10,6 eurot ruutmeetrit. Teiseks võtab kontsessiooni võitja vastutuse energiakuu eest: kui ministeeriumid raiskavad elektrit üle mingi teatud määra, peab haldaja selle ise kinni maksma. Nende tingimustega on väga ebahuvitav selle objekti pärast võistleva minna.

Skanska: investorile jääb pakutav leping liiga lühikeseks

Andres Aavik

Skanska juhatuse esimees

Kontsessiooni võitjale pakutav ministeeriumide 10-aastane rendileping on liiga lühike ja sellest kujuneb konkursil osalemise üle otsustamisel suur probleem. Odav raha uue ministeeriumihoone ehitamiseks tuleb välismaalt ja investor jaoks oleks põhjendatav panustada vähemalt 30 aasta pikkusesse garanteeritud rendilepinguga projekti.

Samuti on pakkumise tähtsust liiga lühike. Eestis tundub nappi ajalimiidi taga olevat mingisugune poliitiline surve: valimiste eel soovitakse nurgakivi panekuid ja lindilõikamisi mingil kindlal tähtajal teha.

Nordecon: eratellijad nii kõrge ruutmeetri hinnaga maju ei telli

Jaano Vink

Nordeconi juhatuse esimees

Ehitusettevõtte tahaks Nordecon seda maja kohe väga ehitada, sest eratellijad nii kõrge ruutmeetri hinnaga maju ei telli. Ehitamise muudavad uhkeks ja kalliks nii topeltfassaadid kuid, ka väga nõudlikele tingimustele vastavad kütte-, ventilatsiooni- ja jahutusseadmed.

Arendajana Nordecon kontsessiooni pärast võistleva ei hakka. Pealiskaudsete arvutuste järgi ei näe ma ka arendaja jaoks võimalust selle projekti pealt tulu teenida. RKAS pole siin endale riske jätanud, mistõttu ma ei imesta, kui kontsessiooni konkursile ei tule ühtegi pakkumist.

KÜSK

Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Avatud on taotlemine kohaliku omalagatuse programmist

Regionaalministri haldusalas oleva kohaliku omaalgatuse programmi eesmärk on kohaliku arengu ja kogukondade elujõulisuse tugevdamine kogukondliku initsiatiivi, koostöö ja identiteedi tugevdamise ning kohalike elanike teadmiste ja oskuste kasvu kaudu.

Projektide toetamiseks on 2013. aastal kokku 1,2 miljonit eurot.

Taotlejaks võivad olla:

- avalikes huvides tegutsevad mittetulundusühingud, milles ei osale liikmena kohalik omavalitsus või riik;
- avalikes huvides tegutsevad sihtasutused, mis pole asutatud kohaliku omavalitsuse või riigi osalusel;
- seltsingud kuni 2500 elanikuga asulates (külad, alevikes, alevites, linnades).

Sügisvoorus antakse toetusi kolmes meetmes: kogukonna areng, kogukonnapärand ning kohaliku elukeskkonna parandamine ja kogukonnateenused.

Toetuste andmise kord ja tingimused ning taotlusvormid on aadressil <http://kysk.ee/tutvustus>

Taotlus tuleb esitada hiljemalt **1. oktoobril 2013 .a. asukohajärgsesse maavalitsusse.**

Lisateave: Saima Mänd, tel 6560487, 53013652, e-kiri: kysk@kysk.ee ja maavalitsused.

a

ARVAMUS

ROHKEM HOOLETA LAPSI

2808 vanemliku hoolitsuseta last võeti Eestis mul-
lu arvele. See on suurim
hulk kogu Eesti taasis-
seisvusaja jooksul. Aastal

2005 võeti selliseid lap-
si arvele 858, sealpeale
on nende arv aasta-aas-
talt kiiresti kasvanud. STA-
TISTIKAAMET

TALLINN JUHIB

Kõige rohkem vanemliku hoo-
litsuseta lapsi võeti mullu arve-
le Tallinnas (1448 ehk ligi poo-
led kõigist Eesti hoolleta las-
test). Kogu Harjumaal võeti mul-
lu arvele 1728 vanemliku hoole-

ta last. Teisel kohal on Ida-Viru-
maa (178), kolmandal Jõgeva-
maa (152), Viljandimaa (130) on
neljas ja Raplamaa (127) viies.

STATISTIKAAMET

4751 HOOLETA LAST

4751 vanemliku hoolitsuseta
last oli Eestis möödunud aastal
kokku. Neist 299 olid alla kahe-
aastased. Mullu võttis kohus
vanemlikud õigused 193 lapse
vanematelt. STATISTIKAAMET

ARVATA, ET VANGLAGA ähvardamine motiveerib suitsetamisest loobuma rohkem kui lapse tervis, võib vaid väga rumal inimene

Koondagem rasedad laagrisse?

**Margit
Adorf**

ajakirjanik

Eesti „valitsuselt ootab kinnitust” karistuseelnõu punkt, mille eesmärk on kaitsta loo-
det selle eest, et ema teadlikult
sündimata lapse tervist kah-
justab, kirjutas kolmapäevane
Eesti Päevaleht (Kelli Seiton:
„Raseduse ajal suitsetamine
võib tulevikus vangi viia”).
Jutt käib peamiselt suitseta-
misest, alkoholist ja narkoo-
tikumidest. Artiklist selgub,
et rasedatest naistest suitsetab
8,3% ja sugugi kõik nendest ei
ole mingid eluheidikud, neil
on välja kujunenud füüsiline
sõltuvus ja sellest pahest on
seetõttu väga raske loobuda.

Mina – ka ise praegu lap-
seootel – leian, et elnõu, mille
kohaselt saaks karistada tule-
vasi emasid, on ehk veelgi
haigem, inetum ja lühinägeliku-
m kui suitsetav rase naine
ise. Kust tuleb üldse idee, et
trahvimine või vangistus loo-
te tervisele hästi mõjub ja sel-
lega midagi lahendada annab?
Sellise probleemi puhul tuleks
eelkõige leida moodused, kui-
das naisi aidata pahest loobu-
ma, ja teha rohkem ennetavat

teavitustööd, kõige tõhusam
oleks muidugi tubakatoodete
tootmise lõpetamine, sest kah-
justajateks on ka need, kelle
tõttu rase naine passiivselt sui-
tsetab (passiivset suitsetamist
on elnõus samuti mainitud).

Oletame, et on situatsioon,
et rase naine ise ei suitseta,
kuid seda teeb kodus tema abi-
kaasa. Teadlikult. Näeb küll,
et naine on rase, aga suitseta-
mist, raip, maha ei jäta. Pare-
mal juhul sulgub kõõki ja teeb
suitsu seal. Hiljem läheb oma
nikotiiniste sõrmedega raseda
kõhtu näperdama. Kõõgiukse
vahelt aga imbub tupp tuba-
kahaisu... Kas niisugusel juhul
tuleks karistada tulevast ema,
kes olukorra lahendamiseks
midagi ette ei võta, või peaks
trahvima ja vangi heitma isa?

Vangi ema või isa?

Oletame, et läheb käiku väga
must stsenaarium ja nii ema
kui ka isa (kas seaduseelnõu
isa hoolitut käitumist loo-
te vastu ikka võtab arvesse?)
pannakse viieks aastaks van-
gi. Peres on teisigi lapsi. Mis
saab nendest? Kas seepärast,
et ema ja isa suitsetavad (ole-
tame, et nad ei ole padunarko-
maanid ja põhjakäinud alko-
hoolikud) pistetakse need lap-
sed lastekodusse? Kui loode
kasvab ja sünnib, kas ta siis
veedab esimesed viis eluaas-
tat koos emaga vanglamüüri-
de vahel või viiakse ta mingil
hetkel lastekodusse? Kuidas
see vastsündinud lapse tervi-
sele mõjub? Hästi? Kuidas
see mõjub juba varem olemas
olnud laste tervisele?

Jah, suitsetamine on kole pahe,
üldse vastupidist ei väida, kuid
see seaduseelnõu on absurdne.
Oletame, et rasedat naist vangi
ei panda, aga trahvitakse iga
kord, kui teda nähakse, suits
näpus. Mida ta teeb? Hoolima-
tu tulevane ema läheb ja sui-
tsetab salaja pimedas konkus,
targem peseb hambad ja vahe-
tab riided, kuid suitsetab eda-
si. Kuidas seda raseduse ajal
suitsetamist täpselt tuvasta-
ma hakataks, kas pealekaeba-
jate abil? Või hakataks tegema
kontrolle?

Ma usun, et iga mõistus-
lik noor ema jätab rasedusest

teada saades oma pahed, nii
minagi, päevapealt. Õnneks
olin ma juba enne õnnista-
tud seisundisse jõudmist oma
eluvise tugevalt tervislikku-
se poole kallutanud ja min-
geid piinu see elustiimuutus
endaga kaasa ei toonud. Kõi-
ge raskem on mul olnud hoo-
pis kohvijoomist piirata, ka
seda ei peaks rase kannukau-
pa kaanima. Kellel on aga füü-
siline sõltuvus, sellel mahajät-
mine nii lihtsalt ei käi, selliste
juhtude puhul peaks olemas
olema sõltuvusest vabanemi-
se abiprogramm, mitte raha-
trahv või vanglatrellid.

püüdnudki sellest saladust
teha. Mees teadis küll, et see
tegu põhjustab rasedale naise-
le stressi. Naine ahastas, nuttis
kogu öö ja päeva, sattus selle
tulemusena haiglasse ja sünni-
tas enneaegse lapse. Selliseid
asju juhtub. Kas siis nüüd pan-
nakse ta vangi või määratakse
rahatrahv? Või visatakse vangi

Kolm mõtet

**Kas edaspidi hakatakse
iga peetunud raseduse
korral korraldama
politseijuurdlust?**

**Üheks suureks loote
kahjustajaks ja enne-
aegse sünnituse tekita-
jaks on stress.**

**Kes vastutab, kui mees
pettis rasedat naist, kes
suurest stressist sünni-
tab enneaegselt?**

hoolimatu isa? Kumb on sel-
lises olukorras rohkem süüdi,
kas naine, kes puhkes nutma
ja ei suutnud südant kõvaks
teha, või amoraalne mees?
Kuna loode kasvab naise orga-
nismis, siis naine?

Praegu on meil selja taga
kaunis suvi, paljud rasedad,
kes päikest kannatasid, käi-
sid ka rannamõnusi nauti-
mas. Aga mõned teadjad rää-
givad, et rasedakõhule otsest
päikesevalgust lasta on patt –

võib lootele pahasti mõjuda.
Rasedaile rannakeeld! Trah-
vima peaks ka kõiki neid, kes
rasedat naist nähes, lasevad
õhku solvava noodi (neid on,
eriti rannas või basseinis, sest
rase riivab nende silma).

Või võtame lapse-
vanemad, kelle
suguvõsas on esi-
nenud mingeid
pärilikke, mitte just kõige
toredamaid haigusi. Praegu
on neil õigus lapsi saada.
Nad valivad teadlikult selle
riski, et laps võib neilt pärida
koleda haiguse, seega on tege-
mist võimaliku tervisekah-
justamisega. Tuleks hakata
valima, kes üldse võivad lapsi
saada ja kes mitte, see oleks
vast kaunis tulevikumuusika!

Kehtestama peaks ka vanu-
sepiiri. Teatud vanusest alates
on naisel suurem oht sünnita-
da haige laps. Tuleks sellistel
vanamuttidel paljunemine sea-
dusega keelata! Veel peaks
kehtestama tulevastele ema-
dele tervisenormid. Pole siin
midagi, et diabeetik või ehk
suures ülekaalus naine sün-
nitama hakkab! Või tegeli-
kult oleks hea, kui ühiskon-
nast välja selekteerida kõik
sünnitamisega naised, kes näe-
vad head välja, kelle tervis on
korras ja kellele võib anda
sünnitusloa, ühtlasi kehtes-
tada neile alkoholi-, tubaka-
ja solaariumikeeld. Veel pare-
ma tulemuse saamiseks tuleks
ka meeste seast tõutakud eral-
dada ja neile väljastada sigi-
misluba, pole siin midagi, et
iga rauk võib seemet levita-
da, ja ega tõutakul saa luba-
da viina juua, sperma kvaliteet
kannatab.

Kõige kindlam lahendus

Või siis, veidi kehvem, kuid
hea ja lihtne lahendus – koon-
dame rasedad raseduse ajaks
laagritesse! Seal on järeleval-
ve, et nad elaksid tervislikult,
oleksid väliste stressitekitajate
eest kaitstud ja poleks ei neil
ega teistel võimalustki loote
tervist teadlikult kahjustada.

Ma ei ürita oma looga kui-
dagi öelda, et rase naine sui-
tsetagu, joogu, süstigu heroini
või tõstku kange nii palju kui
süda lustib. Tahan lihtsalt vii-
data sellele, kui absurdne on
see elnõu, ja ma loodan, et
selline ajuvabadus seaduseks
ei vormu, vaid vaeste loode-
te teadlike tervisekahjustajate-
ga tegelemiseks leitakse mõni
muu moodus, mitte rahaträhv
või vangikong. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

KOOLIAASTA ALGAS HÄSTI
KOOLI TULI MINNA
ALLES 2. SEPTEMBRIL...

VANASÕNA

Ega muidu tüli ei tule, kui mõlemal pool õigust ei ole.

MULGI VANASÕNA

ULRICH BECK UUESTEST RISKIDEST

Tuntud sotsioloog Ulrich Beck märgib Hispaania ajalehes El País, et Edward Snowdeni paljastatud jälgimisprogramm avab globaalses riskiühiskonnas uue peatüki. „Seni olemine kokku puu-

tunud selliste riskidega nagu kliimamuutus, tuumaohut, finants-süsteemi riskid ja terrorism. Nüüd on meil uus – globaalne digitaalne risk, mis ohustab meie vabadust.” EL PAÍS

ARMASTUSEST

Armastus peaks mu meelest olema enam-vähem pidev mõtisklemine, mida teha teisele, et ta naeraks meelehääst. Aga kui keegi hakkab mõtlema kõigest, mida teine võiks teha

temale, kuid pole teinud, siis ta pole armastaja, vaid kaupmees, nagu mina sageli. Ja see lugu on kurb.

KIRJAMEES UKU MASING

ESIMENE KOOLIPÄEV on täna ka paljudel noortel õpetajatel

Kuidas hoida noort õpetajat

Eve Eisenschmidt

Tallinna ülikooli arendusprorektor

Täna seisavad esimest korda klassi ees sajad noored kooliõpetajad: Eesti kahest suuremast õpetajaid koolitavast ülikoolist sai tänavu diplomi 270 noort kooliõpetajat.

Kuid uute algustega kaasnevad ka varjuküljed, millest sageli ei räägita. Ei kõneleta sellest, kuidas purunevad illusioonid kaasaegsete õpetamismeetodite rakendamisel. Vaikitakse, kui kolleegidega suhtlemine osutub tõeliseks pingutuseks. Või kui suurest koormusest tekib läbipõlemisoht.

Tõsi, koolijuht võib mõelda, et tema koolis koledaid asju noorte õpetajatega ei juhtu, aga siiski on see karm reaalsus. Kõige rohkem loobuvad noored õpetajaametist teisel või kolmandal tööaastal.

Koolides on puudu sadakond õpetajat. See hulk ei tule ainult pensionile minijate arvel, vaid oma osa mängivad ka koolist teisele, lihtsama iseloomuga tööle liikunud õpetajad. Mida teha, et õpetajad ei lahkuks ja et kool oleks neile hea töökeskkond?

Vaikivad õpetajad

Uues töökohas on esimeseks väljakutseks organisatsiooni ja kolleegidega kohanemine. Õpetaja puhul arvame millegipärast, et kõige olulisem on õpilastega kohanemise oskus.

Aga et õpetaja oma õpilastega hästi hakkama saaks, peab olema tagatud kolleegide tugi. Esimestel töökuudel vajab iga alustaja kolleegide mõistvat suhtumist ja nõuandeid. Õpetajatöö nõuab suurt vastutust ja ainuisikulist otsustamist – ta peab suutma jälgida ja toime tulla samal ajal kuni 35 õpilasega. Juba vahetub klass ning silmitsi tuleb seista järgmise mitmekümnepealise grupiga.

Muredest rääkimist õpetajaamet ei soodusta, sest kuvand räägib vastupidist: õpetaja ongi ise kõige targem ja teab ise kõike! Seepärast kardab õpetaja, et kui ta läheb muret kurtma, siis võib jääda mulje, et ta pole kompetentne. Uuringud algajate õpetajatega näitavad, et probleemid tulevad päevavalgele, kui mõni kolleeg uue tulija poole pöördub ja abi pakub. Pealegi räägivad noored õpetajad, et uuele tulijale antakse õpetada klass, mida ükski teine kolleeg ei taha, kõige vanema sisustusega klassiruum või aegunud õppevahendid.

Õpetajaskonna eesmärk peaks olema alustaja toetamine. Eestis on riiklikult rakendatud esimest aastat töötavate

Kolm soovitud tööalustajale

Leia vanem kolleeg, kes toetaks. Vanad olivad võiksid ise abi pakkuda.

Ära karda abi otsida. Kui algaja ei saa kinnitust, et on õigel teel, süvenevad kahtlused veelgi.

Välidi ülekoormust, mis lõhub eraelu. Peibutuseks võib olla palk, aga tekib läbipõlemisoht.

Õpetajate tugiprogramm, kus on oluline roll kogenud kolleegil-mentoril. Ka siin on leidnud kinnitust tõsiasia, et mentorlus toimib tulemuslikult koolides, kus juhtkond võtab tõsiselt õpetajate toetamist ja õppeprotsessi arendamist. Peale mentori abi tuleb aga algajat märgata ja tunnustada. Algaja on ebakindel: kui ta ei saa kinnitust, et on õigel teel, süvenevad kahtlused veelgi. Leidkem hea sõna uuele kolleegile!

Lapsevanema toetus

Algaja õpetaja kohanemisel mängib olulist rolli lapsevanem. Lapsevanem on teadagi oma lapse eest väljas. Paraku pole harv olukord, et vanem kritiseerib laste kuuldes õpetajaid. Samuti kipub iga lapsevanem olema õpetamisküsimustes asjatundja. Näiteks arvatakse, et õpilast peab numbriliselt hindama võimalikult vara või et õpilasel peab

olema õhtuks kodutöö, sest nii on alati olnud! Vahel arvab vanem, et kuna ta on ise koolis käinud, siis teab hästi, kuidas seal asjad käivad. Aga see pole tõsi, tänapäeval on õpetajaamet elukutse, mille aluse moodustavad psühholoogia ja pedagoogika teadmised ja oskused, mida omandatakse magistritasemel. Seega, head vanemad, usaldage õpetajaid.

Alustaval õpetajal ei õnnestu kõik, aga kui ta ei saa uusi õpetamismõtteid rakendada, siis toimubki koolis kõik nii nagu 15–20 aastat tagasi, mil praegused vanemad koolipingis istusid.

Lapsevanema võimuses on ka toetada lapses kaasõpilaste ja õpetaja vastu lugupidamist kujunemist. Üldiselt soovib noor õpetaja õpilaste tähelepanu võita huvitavate töövõtetega, mitte autoritaarsusega. Tõine õhkkond tähendab tänapäevases õppeprotsessis „suminat“, kus üksteisega jagatakse mõtteid ja arutletakse. Selline protsess eeldab ka teiste kuulamise oskust. Teiste inimestega arvestamise õpetamist ei saa alustada koolist, selle alged tekivad kodus. Üks noor õpetaja ütles, et tema sai esimeste kuudega aru, et õpilased kuulavad ainult ranget ja autoritaarset õpetajat. Kui selline arvamus levib, siis ei saa õpetamise meetodeid kuidagi demokraatlikumaks muuta.

Ülekoormuse lõks

Üks lõks, millesse alustavad õpetajad tihti langevad, on suur tunnikoormus. Eelkõige juhtub tihti maakoolides, et eri ainet õpetajaid napib ja uuele õpetajale pakutakse peale tema enda tundide ka mõnda teist ainet. Peibutuseks on suurem palk. Nii võib juhtuda, et algaja õpetaja annab näiteks 27 klassitundi nädalas, sealjuures ka mõnda ainet, mille õpetamiseks tal pole ettevalmistust. Pealegi tähendab iga tunni ettevalmistus vähemalt sama palju kui mitte rohkem tööd, millele lisanduvad tagasiside õpilaste töödele ja muud õpetajatööga seonduvad tegevused. Nii võib õpetaja end ühel hetkel avastada nõiarin- gist: ta tööaastal tähendab 60–70 tundi tööd ning isiklikuks eluks ega enesetäiendamiseks enam aega ei jätku. ●

HEAOLUÜHISKOND ei saa olla ainus eesmärk

Edukus sõltub kultuurist

Margus Lattik

kirjanik

Kohalike valimiste lähenedes olen huvi ja ettevaatusega hakanud jälgima uute jõudude esiletõusu meie poliitmaastikul. Huviga seepärast, et muutust on vaja, ettevaatusega, kuna uus vorm ei pruugi pakkuda sisulist muudatust.

Meie poliitilise eliidi ainuke visioon näib olevat skandinaavialiku heaoluühiskonna poole triivimine. Olen harva kohanud selle sõna („heaoluühiskond“) mõtestamist. Ikka mõõdame heaolu inime-

se materiaalse mugavuse järgi ja oma edu selle järgi, kui palju meil naabritega võrreldes raha taskus on. Seni, kuni eesmärk on samasugune heaoluühiskond nagu Skandinaavias, ei ole imestada, et eestlased kodumaalt lahkuvad – sinna, kus heaolu juba olemas on. Võib-olla kümmekond aastat tagasi elasime veel illusioonis samasugune heaolu on saavutatav ka siin; täna peab olema suur idealist, et uskuda järgneva viie või kümne aastaga Norra või Rootsi tasemeni jõudmisel. Ja isegi siis, kui see oleks võimalik, poleks ikkagi suurt vahet, kas olla siin või teisel pool piiri, kui kõik, mida me tahame, on „seesama“.

Kultuur – ainus väärtus

Heaolu saab olla vaid vahend, mitte eesmärk. Heaolu väärtus seisneb selles, milleks me teda kasutame, niisamuti kui raha väärtus seisneb selles, mida me tema eest osta saame. Ainuke väärtus, mida materiaalne heaolu peaks meile „ostma“ ja

ainuke väärtus, mida ta õigupoolest „osta“ saab, on vaimne heaolu: eesti keele ja (kõige laiemas mõttes) kultuuri, ja seeläbi ka eesti rahva alalhoid ja areng. Kui meil poleks oma keelt ja kultuuri, traditsioone, ainulaadseid looduskeskkondi, omamoodi mõtlemaid inimesi, oleks Eesti riik ainult järjekordne majandusettevõtte ja ükskõik kui hästi see ettevõtte toimiks, võiks teda Eesti asemel nimetada milleks iganes.

Meie tegelik edu sõltub suutlikkusest toetada vaimsete väärtuste loojaid – kultuuriinimesi, teadlasi, õpetajaid, looduskaitsejaid. Nead on need, keda me kaotada ei tohi, nende hoidmiseks on aga vaja head ja inspireerivat ideed. Neid ideid on vähe märgatud: Eesti ökoriigiks, puutumata looduse riigiks, rahvuskultuuri riigiks. Kõik need variandid oleksid Eestile suurepäraseks reklaamiks ja aitaksid meil olla tulevikuriik mitte ainult e-täheanduses. ● *Margus Lattik on tuntud ka kirjanikunime Mathura all.*

ESTONIA MAJA 1913–2013

JUUBELIPIDUSTUSED

6.–20. SEPTEMBRIL 2013

ESTONIA AWAMISE PIDU

6. SEPTEMBRIL

KONTSERT JA PIDULIK ÕHTUSÖÖK NAGU 100 AASTAT TAGASI

KIVIRÄHK / KÕRVITS / JALAKAS

LIBLIKAS

MAAILMAESIETENDUS 13. SEPTEMBRIL

PÜHAPÄEVAL, 8. SEPTEMBRIL KELL 12.00–17.00

TEATRILAAT

TEGEVUSED KOGU PERELE! PILETITE SOODUSMÜÜK

ESTONIA100.EE

A

ARKAADIA

ALGAB DRAAMAFESTIVAL

Täna kell 15 avatakse Tartus Kün- ni tänaval ja Raekoja platsil teat- rifestival Draama 2013. Samal ajal avatakse pop-up näitus „27“, mis toob Tartu linnaruumi 27 lavastuskunstniku isikunäitu-

sed kontaineritest galeriis. Kell 16 avatakse Eesti Rahva Muu- seumi näitusemajas maketi- ja kostüüminäitus „Aeg ja ruum“. Vaata festivali kava www.festi- val.ee. **EPL**

MCCARTNEY UUS LUGU

Paul McCartney avaldas YouTube'is uue laulu „New“. 15. oktoobril ilmub sama pealkir- ja kandev uus album. Kuulduste järgi teevad ühes loos taas kaasa Nirvana liikmed. **EPL**

LAHKUS SEAMUS HEANEY

Reedel suri 74 aasta vanuselt liri luuletaja, prosaist, tõlkija ja näitekirjanik Seamus Heaney (pildil). Iirimaa üks suurimaid poeete võitis 1995. aastal Nobeli kirjanduspreemia. **Reuters**

Pisikese tšehhi tõusiku apoteoos

2007. aastal romaani ainetel tehtud filmis mängis peaosa Ivan Barnev.

Tšehhi klassiku värvikirev ja fantaasiaküllane esmaeestindus kirjeldab väikese inimese, kuningat teenindava kelneri teed hingerahuni.

Arvustus

Erik Aru
kriitik

Kui küsida mõne tšehhi käest, kes on nende suurim kirjanik, ei maksa üllatuda soovitusel unustada „laisk“ Hašek, kes ei jõudnud oma põhiteost lõpetada, ja „prantslane“ Kundera, kes loobus emakeeles kirjutamisest aastakümnete eest. Sageli leiavad nad, et vot Bohumil Hrabal (1914–1997), see oli tõeline kirjanik! Tõepoolest, nagu igaüks, kes loeb läbi tema esimese eesti keeles ilmunud raamatu „Ma teenindasin inglise kuningat“ – varem pole Hrabali teoseid tõlgitud kulukate autoriõiguste tõttu –, näeb, et lopsaka fantaasia- ja sulelennuga, mida peale kirjaniku värvika elukogemuse inspireerisid sageli lemmikkõrtsides kuulnud lood, oli teda tõesti õnnistatud.

„Ma teenindasin inglise kuningat“ on suhteliselt loogiline valik Hrabali esmaeestinduseks, kuigi autor ise ütles, et süngem „Liigvali üksindus“

oli raamat, mille kirjutamiseks lootis ta piisavalt kaua elada. Vast mõni eestlane veel mäletab seitsme aasta eest meiegi kinodesse jõudnud Jiří Menzeli samanimelist linateost, mis aga jäi raamatust kuivemaks, nagu ka sama režissööri 1968. aasta võõrkeelse filmi Oscari- ga pärjatud teos „Pingsalt valvatud rongid“. Hrabali teosed, olgugi tavaliselt üsna õhuke- sed, lihtsalt ei taha ühte filmi ära mahtuda. Küll aitas Osca-

Hrabali raamatute peategelased on sageli (vähemalt tagantjärele) targad kohtlased.

ri aura teda kaitsta suuremate repressioonide eest pärast Praha kevade mahasurumist. Teda lihtsalt ei avaldatud kodumaal – ka 1971. aastal valminud „Ma teenindasin inglise kuningat“ ringles aastaid ainult põrandal- aluse väljaandena.

Hrabali raamatute peategelased on sageli (vähemalt tagant- järele) targad kohtlased, meenutades ehk veidi Švejki. Ent vastupidiselt Švejkile, kelle askeldamisi juhib kindel moraalne kompass, on Hrabali kangelased märksa ambivalent- semad. Nii ka „Ma teenindasin inglise kuningat“ minategelane, pisike kelner Jan Dítě, keda kannustab tarve saada omaks võetud. See aga ei taha kuidagi õnnestuda, sest sealt, kust ta võiks oma olla, kandub ta valedes otsustes või ebaõnne tõt- tu sinna, kus keegi ei taha ta kätt suruda ega temaga klaasi kokku lüüa.

Unistab miljonist

Rikaste pekohaks mõeldud metsahotellis töötades jõuab ta kiiresti arusaamale, et „see, kes mõtles välja, et töö õilistab inime- st, ei saanud olla keegi muu kui need, kes siin öö läbi jõid ja söid, kaunid preilnad põlve- del, need rikkurid, kes oskasid olla õnnelikud nagu väikesed lapsed, ja mina veel arvasin, et rikkad inimesed on neetud või kes teab mis“. Nii seabki Dítě

endale sihiks jõuda miljonäri- de sekka. Jõuabki.

Kuid ajad on muutunud ja saabub ka Dítě jaoks hetk, mil ta saab öelda: „Aga tegelikult mõtlesin ma juba hoopis teisiti, suutsin juba iseenda üle naer- da ja iseendaga hakkama saa- da.“ Siis ei vaja ta enam kelle- gi heakskiitu, hakkab hoopis oma lugu kirja panema. Kuidas ta teenindas Abessiinia keis- rit, Tšehhi presidenti, igasugu miljonäre, prostituute, mustla- si, proovireisijaid ja aaria rassi- aretusprojekti osalenud blonde kaunitare. Elurõõmus, kää- nakuid, pulbitsevaid lauseid ja fantastilisi stseene täis lugu, mis on tegelikult päris kurb. **•**

Bohumil Hrabal
Ma teenindasin inglise kuningat
••• Tõlkinud Küllike Tohver
••• Loomingu Raamatukogu
24–27/2013

JÄRJELUGU

Saatana märk

Allan Hmelnitski

17. osa

•• 14. septembril alustab ilmumist „Maailma krimiklassika“ sari, mida saab aadressilt raamat.epl.ee tellida juba praegu.

Lillenoolel on kuidagi rusutud ja mõtlik, kui nad üheskoos läbi linna lähevad. Huvitav, mida hirmsat talle seal nurgas sosistati? Nadjale endale küll tänane öö väga meeldis. Midagi nii ägedat ei olnudki ta varem kogenud.

„Kes see naine oli?“ küsib ta. „Koiduõis. Ta käis kunagi Vanatõllu juures. Aga siis nad läksid tülli, võimu pärast. Suurem osa inimesi hakkas pigem Koidutähte kuulama ja on nüüd temaga.“

„Kas võiks öelda, et see tänane oli nagu šamanism?“ tunneb Nadja huvi.

„Ma ei oska öelda. Iga kord on erinev. Täna oli nii, vahel teistmoodi. Ma tõesti ei tea.“

Jah, see neiu pais- tab murelik, mõt- leb Nadja. Nad hakkavad Balti jaama jõudma, kui mööda teed jõuab neile järele vana valge Mercedes. Auto peatub. Roolis on ukse-

Elu sügavamat mõttetust väljendav skulptuur uurija Tõnu tööriiulilt

nähtud ülbe olekuga mees ja tema kõrval lillas siidmantlis Koidutäht.

„Hei, lillelaps, tule peale. Me viime su ära,“ hüüab Koidutäht akent alla kruvides.

„Ei, aitäh, ma lähen parem trolliga,“ vastab lillelapseks kutsutu vabandavalt ja vaat- tab abipaluvalt Nadja poole.

„Pole nüüd midagi, tule, tule. Ära lase ennast oodata,“ naeratab Koidutäht.

„Äkki ikka saadad mind?“ hüüab Nadja, aga sellest ei ole kasu. „Kuidas su e-mail on?“

„Lillenoole1900@gmail. com,“ vastab tüdruk ja istub autosse. **• Järgneb...**

RAAMATUD

TEINE MAA-ILMASÕDA. LÜHIKE AJALUGU

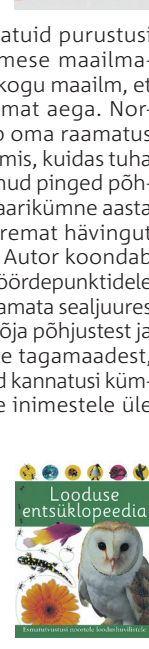
Norman Stone
Tõlkinud Tõnis Värnik
216 lk, Varrak

Pärast enneolematuid purustusi põhjustanud Esimese maailma- sõja lõppu lootis kogu maailm, et rahu kestab pikemat aega. Norman Stone näitab oma raamatus kokkuvõtlikus vormis, kuidas tuha alla hõõguma jäänud pinged põh- justasid kõigest paarikümne aasta pärast veelgi suuremat hävingut toonud uue sõja. Autor koondab põhitähelepanu pöördpunktidele sõja käigus, unustamata sealjuures laiemat analüüsi sõja põhjustest ja väejuhtide otsuste tagamaadest, mis kõik kokku tõid kannatusi küm- netele miljonitele inimestele üle kogu maailma.

LOODUSE ENT- SÜKLOPEEDIA

Tõlkinud Olav Renno
128 lk, Varrak

See raamat pakub lugemist eeskätt noortele loodus- huvilistele. Meelde jäävad kirjeldused loodusest, faktikillid ja kordamisküsimused pakuvad teavet ha- ravalt ning tekitavad tahtmise kõike veel põhjalikumalt uurida. Võrratud fotod toovad lugeja ette, kuidas eri- sused loomad ja taimed üksteise kõrval elavad. Saame kinnitust tõi- asjale, et taimed ja loomad elavad

kõikvõimalikes paikades – alates jäi- sest Arktikast kuni kõrbete ja troopi- liste vihmametsadeni.

KULLALÄIGE

Rose Tremain
Tõlkinud Elin Trélon
352 lk, Eesti Raamat

Lugeja satub koos perekond Blackstone'iga Inglismaalt Uus-Mere- maale, kus ümberasujad omandavad Lõunasaarel maatüki, lootes alus- tada uut elu. Esimene talv on karm ja rändab tõelisse küllaleiupiir- konda saare läänerannikul. Ent kuld ei too talle loodetud rikkust, veelgi enam – leigunud abielu viib ta naisest lahku, kuid Harriet leiab tahtmatult nii kulla kui ka armastuse, mida oli kogu aeg elult lootnud.

ORGANISAT- SIOONI JA JUHTIMISE ÕIGUSLIK KOR- RALDUS

Urmes Arumäe
528 lk, Juura

Populaarne raa- mat äriõigusest käsitleb põhjalikult äriühingu (osaühingu) õiguslikku raamistikku. Väärtuslik materjal ette- võtjatele ja juhtidele, sobiv vahend majandustudengitele, tõhus abi ettevõtjate nõustajatele ning ette- võtlusal ametnikele.

E

ESTONIA 100

ÄRKAMISAJAST

„Teerajajateks olid rahvamehed, kes nüüd juba mullapõues puhkavad. Ei hoolinud nad vaevast, ei kartnud tüli ega tööd, ei kohkunud hädaohu eest eemale. Ja kuigi nende ettekujutused meie

silmis vahest lapselikud on, siis tuletagem meelde – nad olid teerajajad, kes oma parema äratundmise põhjal püüdsid talitada.” Vaimulik Aleksander Kapp (1874–1940)

KULTUURI MÕTE

„Kunst sünnitab tundmuste kokkukõla ja sunnib südameid kõigist lahkuminekutest hoolimata ühiselt tuksuma. Kunst on ühiskonna ühendamise ja lepituse tööriist.” Arst Konstantin Konik (1873–1936)

MAA VAIM

„Kuid ärge linn arvaku, et tema üksi läbi murrab. Maa vaim peab neid ruumisid täitma, et rahva-püüded siin enesele varjupaika leiaks.” Postimehe peatoimetaja Jaan Tõnisson (1868–1941)

Päevaleht

Eesti teatrimaja avamine.

Kaarel Kressa
kirjandustoimetaja

Augusti lõpus möödus 100 aastat Estonia teatri hoone avamispeost. Eesti Päevalehe kultuuriosakond pühendab sel puhul igal nädalal Estoniale ühe lehekülje. Alustuseks tahtsime vaadata, mida kirjutas sajanditagune Päevaleht teatri avamisüritusest. Nagu HR ehk kriitik Hugo Raudsepp kirjutas, jättis hoone ise parema mulje kui esimesed etendused. Kõnepidajad, keda ülemises ribas tsiteeritakse, ei salanud sündmuse poliitilist tähendust. Mis on aga ootamatu: pseudonüüm „-er” ehk ilmselt ajakirjanik Aleksander Veiler oli minevikust pilgu omakorda meie poole sirutanud. Trükime artiklid ära nii, nagu nad ilmusid, ainult w-d on v-dega asendatud.

100 aasta pärast Väike vestelugu. -er

24. augustil 100 aasta eest sai sellest sada aastat täis, kui eestlased omale Tallinnas pidulikult uue ja uhke teatri avasid, mis oma kauniduse ja suuruse poolest kõik tolleaegsed teised Eesti teatrid üle lõi.

Tol ajal oli Tallinn veel suureste Saksa linn, kuigi eestlased sakslastelt selsamal nimetatud aastal – 1913. a. – linnavalitsemise jäädavalt oma kätte võtsid. Neid kahte sündmust – eestlaste võitu linna valitsemises ja Eesti teatri avamist – peeti sel ajal kõige tähtsamateks sündmusteks ja neil oli ka tõeste terve Eesti elu kohta kaugele ulatuv tähendus.

Vaevalt leidis 100 aastat tagasi eestlast, kes meie praegust järke – majanduslist jõukust ja poliitikalist seisukorda – oleks osanud ette kujutada. Siis ei tohtinud eestlane, kes ikkagi alles orjavaimu tundemärkisid kandis, oma meelt ilusate illusioonidega hellitada. Idast puhus alatasa kare tuul. See ei kustutanud mitte üksinda õrnamate õite ilutsemisele pääsemise võimalusi, vaid mõjus halvavalt ka kõige kaineimate toimetamiste peale.

Mis ime siis, kui teatri avamine rahvapühaks muutus? Otse kiuste, et suuremat iseisvust avaldada, otsiti pat-host. Maja avamise eel ja järel toonitati rahva paremate poegade poolt rõhuga, et maja on rahva maja; sellega nagu tehti rahvast ligi tõmmata, temale kultura väärtusi peale sundida.

Maja suurus tolleaegses Tallinnas, kus veel kitsastel uulitsatel hobune konkavagunit taga vedas, pidi rahvast, kes emakeelt siis veel tar-

Estonia avamis-peole saabujad

vitada ei tahtnud, ja üksikuid perekondasid, kes Eesti keelt kodus igakord kõneldagi ei julenud, kartes, et sellega alaväärtuslikkust paljastatakse, intensiivlisematele omapärase kultura avaldustele painama. See soov leidiski ka tööpoolest täideminekut ja Eesti tolleaegset seltskonda haris ja viis edasi just Lasnamäe paas, mida Soome ehitusmeistrid majadeks lasksid laduda, viis edasi tõeste rohkemal määral, kui seda noor kunst suutis teha, mida uue „Estonia” teatri näitelavalt pakkuda võidi.

Nüüd, kus meie enam, kui ühe elukutselise teatri omanikud oleme, kus meie koolides emakeelne õpetamine valitseb ja kus teisedki väikesed rahvad pea iseseisvalt oma saatust juhivad, nüüd on meil põhjust oma hilisemate esivanemate vaeva väsimusi ja maadlemisi iseäralise tänuga mälestada.

Tehti, mis võidi. Nähti küll vaeva enese ainelise kodu loomises, aga ei jäetud ka kõrgemaid ülesandeid unustusse. Ja pealegi: kes ütleb meile, et esimesed mured rahvale vähem kasulikud olid kui teised, vististe olivad nad küll niisama tarvilised. ●

Vaevalt leidis 100 aastat tagasi eestlast, kes meie praegust järke kujutles.

Rohkem kui etendused, näivad inimesi huvitavat toredad ruumid.

Teatrimaja avamise-etendused HR

Uue „Estonia” avamise rahvusvaheliseks kui ka esimeseks numbriks oli Inglise kirjaniku William Shakespeare'i tuttavam draama „Hamlet”, mis „Estonia” näiteseltskonna poolt Karl Jungholzi juhatusel laupäeval 24 skp. teatrisaalis etendati.

Kallide hindade peale vaatamata oli suur saal oma kahe palkoniga välja müüdud. Mõnesuguste tehniliste korral-

duste pärast pidi etendus poolteist tundi kuulutatud ajast viibima ja algas alles peale kella kaheksast, missugust viivitust kui paratamatust pahaks ei pandud.

Avamise eel kandis Gustav Suits avamise prologina õige kauni ja vormipeene luuletuse ette, milles meie rahva kultuuriline ja rahvusline olevik Hamlet'i skepsise ja luuletaja enese hingehelidega huvitavalt oli põimitud.

Etendus kestis ühes vaheaegadega kokku viis tundi, mis väsitavalt mõjus, nii et paljud enne etenduse lõppu lahkusid, seda enam, et tore pidusöök külalisi ootas. Näidend omas terves kogus ei pääsenud mitte rahuloldavale mõjule.

Pühapäeval kell 8 õhtu etendati teatrisaalis Jakobsoni kolmevaatuslikku näidendit „Arthur ja Anna” Theodor Altermanni juhatusel. Osavõtmine oli hõredam, esimesed kallimad read on tühjad. Kontserdisaalis on võistlemas Haydni oratorium. „Arthur ja Anna” võetakse publikumi poolt ohtrate kiiduavaldustega vastu.

Rohkem kui etendused, näivad inimesi huvitavat toredad ruumid. Ja tööpoolest – „Estonial” on praegu esimehe ja ainuke modern teatrisaal Eestis. Tartu „Vanemuine” on õieti kontserdisaal. ●

Teatrimaja õnnistamine

Fotod: Eesti teatri- ja muusikamuuseum

Avamisepidu muljed Katkend juhtkirjast

Kui preester Tiisik avamiskõnes ütles: „Issand, nüüd lased sa oma sulase rahu ära minna, sest mu silmad on seda au näinud, mis sa

oma rahvale oled andnud,” siis oli see paljude vanemate inimeste südame põhjast räägitud, kes veel mõne aasta eest uneski ei julgenud näha, et meie kord niisugust hoonet võime omaks nimetada. Aga ka noorematele näitas see ilus unenägu olevat. Sest tabavalt tähendas linnapea härra Poska pidusöögil lauakõnes, et selle maja ehitamine õieti ime on: maja ehitati, ilma et sel-

leks raha oleks olnud; ehitati suurte raskuste all, mis väljastpoolt tehti. Selle juures on hiiglatööd teinud vähesed üksikud mehed, kes algusest lõpuni terve hingega asja juurde jäid. Aga siiski ei oleks nemad võinud midagi teha, kui Eesti rahvas ise kõige laiemates ringkondades sellel kultuuraküpsusel ei oleks olnud, mis niisuguse suure ettevõtte läbiviimise eeltingimine on. ●

NADAL JA FEDERER SAID EDASI

US Openil said kolmandast ringist kindlalt edasi nii Rafael Nadal kui ka Roger Federer (pildil). Kui Nadal alistab neljandas ringis Philipp Kohlschreberi ja Federer Tommy Robredo, koh-

tuvad kaks ässa veerandfinaalis omavahel. Üllatuslikult langevad kolmandas ringis konkurentist Juan Martin Del Potro ja nais- te endine esireket Caroline Wozniacki. **Delfi**

LEVADIA PÄÄSES NAPILT VIIGIST

Koduse jalgpalli kõrgliigas pääses FC Levadia taas viimase minuti väravaga viigipunktist – Tallinna Kalev alistati Rimo Hundi neljandal üleajaminutil löödud väravaga 1 : 0. Sillamäe Kalev või-

tis Infoneti 2 : 0, Paide aga kaotas kodus Florale 0 : 5 ja Tartu Tammeka tegi 1 : 1 viigi Narva Transiga. Nõmme Kalju mängib Kuressaare jalgpalliklubiga täna. **Delfi**

Meeletu tahtega Eesti jõudis võiduga Bulgaaria üle 2015. aasta EM-ile

Publiku tormiline kaaselamine äratas korvpallurites võimsa võidutahte.

Andrus Nilk, Tarmo Paju
sport@epl.ee

Eesti ja Bulgaaria mängu viimane minut möödus Tallinnas Saku suurvõimluses meeleolus. Pealtvaatajad seisid püsti ja hüüdsid „Eesti võidab, Eesti võidab, Eesti võidab niikuinii!“ Kodumeeskonna pallurid ja treenerid mõistsid, et suur töö on tehtud ja pilett Euroopa 24 parema korvpallikoondise hulka kindlustatud.

„Vägev, mis ma muud ikka oskan öelda, nii kaua oli piletit EM-ile oodatud, mida näitas ka siia tulnud publik, ja nüüd läks see meil korda,“ ütles Siim-Sander Vene.

Võidule panid Tiit Soku hoolealused aluse murdumatu, esimesest sekundist alates käivitunud kaitsetööga.

„Võidutahe otsustas,“ lausus peatreener Sock. „Supertöö kõigilt, publiku toetus tõmbas

kõik mängijad käima ja häälestust polnud vaja teha. Kangur juhatas Itaalias Siena meeskonnana vägesid ja tegi seda ka siin.“

Sügisest Milano Olimpias karjääri jätkav Kristjan Kangur mõõnis, et nii tähtsa mängu võitmine Eesti koondisega oli suur kordaminek. „Me pole ju keegi varem EM-il osalenud, meid peeti favoriidiks, me kandsime eelmise suve mängude järel favoriidikoormat,“ sõnas ta.

Vägev õhtu

„Eesti! Eesti! Eesti!“ kutsusid pealtvaatajad korra juba riietusruumi läinud korvpallikoondise tagasi. Vägeva õhtu peategelased tänasid keskvaljakul veel oma toetajaid.

„Igasuguseid mängu on mängitud, see oli kindlasti kõige erilisem,“ lausus Tanel Sock. „Mis vanadest asjadest rääkida, veel kolm nädalat olime kõige s***d mehed maailmas, täna on jälle okei.“

Kolmanda veerandi keskel suurenes Eesti eduseis kahekümnele punktile (46 : 26), siis pääses lauavõitluses maksvuse-

le bulgaarlaste jõud, nad leidsid viskevõimalusi ja enne viimast neljandikku juhtisid võõrustajad 50 : 37. „Kolmandal veerandil said vastased lauavõitluses väikese ülekaalu, meil polnud ju vigastada saanud Taltsi,“ nentis Sock.

Eestlased surusid aga kaitset töömesilase usinusega edasi. Ainult ühe korvi andsid nad vastastele kohe veerandi alguses, seejärel hoidsid neid kuival. Enam polnud küsimus jõus, vaid tahtejõus, mille vähesust ei ilmnunud võõrustajate tegutsemises hetkekski.

„Kõik meie mehed võitlesid viimase tilgani,“ sõnas Rain Veideman. „Saime vendade Ivanovide katmisega hakkama. Supertöö Kangurilt ja Venelt. Kogu võistkonnas on olnud turniiri otsustavate mängude ajal suurepärase meeleolu. Fantastiline oli täismaja ees mängida.“

Valikturniiri alagrupimängude ajal selga ravinud Vene tunnistas, et haigus segas. „Lõpus olime väsinud, kuid publiku kaaselamine tugevdas tahet end kokku võtta.“

1

1- Eesti võistkond oli juba mängu alguses platsile joostes hääletatud võidule. Fotol sööstab platsile Kristjan Kangur.

2

2- Enne matši algust tuli pileti ostmiseks seista ülipikas sabas.

3

Eilne oli ühe põlvkonna auga välja teenitud triumfiõhtu

Kommentaar

Tarmo Paju
tarmo.paju@lehed.ee

See põlvkond oleks justkui vale jalaga voodist astunud. Kohe algusest peale, kui sellesse ikka jõuti, kus rahvaskoondise ust paotada, jäid nad alati hambusse.

2004. aasta suvel, kui Heino Endeni juhendatud Eesti koondis, kus põhivankrit vedasid veel vanameistrid Martin Müürsepp, Gert Kullamäe, Valmo Kriisa, Rauno Pehka, samuti Tanel Tein, jäi pärast ebaõnnestumist kõige valjemini kõlama ja võimendumis peatreeneri legendaarseks saanud kriitika tollal 21-aastaste Janar Taltsi ja Gregor Arbeti ning nende põlvkonna pihta – et nad piisavalt vae-

va pole näinud ega pead pole tõstnud.

See kriitika on eakaaslaste Taltsi, Arbeti ja Kristjan Kanguriga pikalt kaasa käinud. Vahel õigustatult, meenutades näiteks 2008. aasta suve, mil Saku Suurhallis saadud 54:60 kaotus Portugalile pani aluse Eesti „mudaliigasse“ kukkumisele - mängus, kus nii Kangur, Arbet kui ka paar aastat noorem Tanel Sock nullile jäid. See, koos järgnenud B-divisjoni kukkumise ning esimeste

vähe rõõmu pakkunud aastatega seal, jääb põlvkonna taagaks. Tihti on see kriitika kõlanud aga ebaõiglaselt.

Tuumikut polnud

Omal moel oleks Kangur, Talts, Arbet, Sock ja nende eakaaslastel oma kaotustega jäänud süüdi justkui selleski, et neid ei oodanud koondisse kerkides ees tugev tuumik 70-ndate teisel poolel ja 1980.-81. sündinutest (Tanel Tein ja Tarmo Kikerpill ning toleaks ajaks koondi-

sest taandunud Andre Pärn olid tolle perioodi mängijatest ainsad pikaajalisemad põhimehed). Või et nende oma põlvkonna mõnedki andekamad ja Taltsist-Kangurist tunduvalt varem korvpalliga alustanud üldse tipu lähedale ei jõudnud. Või selles, et nende järel tuli jälle mitu head aastat oodata, kuni Rain Veidemani, Siim-Sander Vene ja Sten Soku näol järgmised mehed ilmusid, kellest sel tasemel abi.

Ebaõiglaselt selleski mõttes, kui mõelda, kuhu nende parimad klubikorvpallid jõudnud. Kanguri aastate Itaalias ja Euroliigas on isegi eelmisel „kuulsel põlvkonnal“ vähe võrdväärseid klubikarjääre vastu panna. Neidki pole palju olnud, kes sarnaselt Taltsile

mänginud Euroliigas, aastaid Saksamaa ja Itaalia taolistes liigades. Ja kõik see pole neile sugugi ürgandekusest sülle kukkunud.

Nad on töötanud, õppinud, arenenud. Oma vooruste ja nõrkustega. Kes rohkem, kes vähem.

Uues formaadis EM-finaalturniirile jõudma oli see meeskond valmis juba varemgi, aga koolirahaks läksid veel B-divisjonist üles kerkimine ja mullu saatuse irooniana ulmetugevasse alagruppi sattumine.

See põlvkond oli ära teeninud vähemalt ühe suurema õnnestumise. Vähemalt ühe sellise triumfiõhtu nagu eile suurvõimluses ja nagu 2015. aasta EM-finaalturniirile pääsu näol võideti. ●

EBAKINDEL KANEPI

Reedel US Openi kolmandas ringis Angelique Kerberile 0 : 6, 4 : 6 kaotanud Kaia Kanepi (pildil) nentis kodulehekülje vahendusel, et talle sai saatustliks ebakindlus. **EPL**

EESTI JALGPALLURITEL OLI HEA NÄDALAVAHETUS

Eesti jalgpallur Henrik Ojamaa andis nädalavahetusel koduklubi Varssavi Legia ja Krakowi Cracovia mängus ilusa väravasöödu, aidates Legia 1 : 0 võidule ja tabeliliidriks. Motherwelli

2 : 1 võidumängus Kilmarnocki üle lõi värava Henri Anier. Eesti alla 17-aastaste koondise ründaja Frank Liivak sõlmis lepingu Itaalia Serie A klubi Napoli-ga. **Delfi**

PADAR KAOTAS

Oma rahakoti toel Brasiilias-se judo MM-ile sõitnud Martin Padar kaotas avaringis sakslasele Andreas Tölzerile, kes sai hiljem pronksi. Maailmameistriks krooniti prantslane Teddy Riner. **EPL**

KANGERT 15. KOHAL

Tanel Kangert (Astana) lõpetas eile Hispaania velotuuri ühek-sanda etapi, 163,7 km sõidu marsruudil Antequera – Valdepenas de Jaen 15. kohal, võit-jast 18 sekundit hiljem. **Delfi**

-3- Bulgaaria meeskonnal jäi vaid pika pilguga vaadata meie kaitsemängu tugevust ja õnnestumisi rünnakul. -4- „Eesti, Eesti“ kõlas nii väikeste kui suurte fännide suust.
Fotod: Tanel Mees

EESTI	61 (39)
BULGAARIA	49 (24)

2015. EM-i kvalifikatsiooni finaali kordusmängus
Tallinn, Sakusuurhall

Punktid: G. Dorbek 10, Veideman 10, T. Sökk 9, Kangur 8, Vene 7, Arbet 7, Hallik 5, S. Sökk 3, Talts 2, **vastaste edukaim:** Kalojan Ivanov 13, **kahepunktivisked:** 35/13 ja 30/11, **kolmepunktivisked:** 23/8 ja 24/5, vabavisked 17/11 ja 17/12, **lauapallid:** 35 – 45, korvisöödud 13 – 8, pallikao-tusd 6 – 18, vaheltlöiked 12 – 5, blokid 4 – 3.

Koondislaste areng saab jätkuda koduklubides

Suvel Kalev/Cramoga liitunud Rain Veideman tõusis EM-i valik-turniiriga heasse vormi, peagi algaval klubihooajal saab ta arenguredelil edasi ronida.

„Kahe aasta pärast EM-i finaali-turniiril mängides võivad meie koondise mängijad olla veel paremas vormis,“ ütles Kalev/Cramojuht Ivar Valdmaa. „Rain saab end peagi Kalev/Cramo koosseisus panna proovile VTB liigas ja EuroCupil. Siim-Sander Vene areneb kindlasti Kaunase Žalgirises. Ka kogenud Kangur, Arbet, Talts, vennad Sokud ja Dorbek saavad enda oskusi parandada, olgu

siis välismaal või koduklubis.“ Eesti korvpallurid tegutsesid avavilest saadik kirglikult ja julgelt, pingutasid ennast säästmata kait-ses ja tormasid hoogsalt rünnaku-le. Keegi ei kartnud eksida, sest fännide armee toetas jäägitult.

„Nii suure publiku ette mängima tulles on korvpalluri häälestumine automaatne,“ seletas Valdmaa. „Loodan, et koondise edukas turniir aitab huvilistel ka Kalev/Cramo mängudele tulla. Pealtvaajate tuline toetamine kütab mängijate emotsioonid üles ja siis on võitluslikkust palju rohkem.“

Üle seitsme tuhande ekstaasis vaataja

Eesti ja Bulgaaria korvpallimängule elas Rocca al Mare suursaal kaasa üle seitsme tuhande pealtvaataja. Kaks tundi enne mängu algust ulatus pileti soovijate järjekord Rimi ja jäähalli vahelise tagumise ristmikuni. Tund ja 20 minutit enne avavilet avati halli uksed ja eelmüügist pääsme ostnud inimesed ruttasid oma kohtadele. Peatribüüni alumine sektor täitus fännidega viie minuti jooksul, peagi olid poolehoidjad hõivanud ka ülemine sektori. Kolmveerand tundi enne hüppepalli olid peaaegu kõik istekohad hõivatud. Jätkus seisukohtade pileтите müük.

„Nii suur publikuhuvi on väga rõõmustav,“ ütles Eesti korvpalliliidu president Jüri Ratas. „Müüme nii palju seipileteid, nagu turvanõuded lubavad. Ometi kardan, et osa toetajaid peab jääma ukse taha.“

Kui Eesti korvpallurid väljakule soojendama jooksid, tõusid kõik poolehoidjad püsti ning tervitasid oma lemmikuid aplausi ja kisakooriga. Öhtu juht kutsus vaatajaid tegema hääletugevuse proovi. Nad puhusid pasunaid ja hüüdsid nii kõvasti, nagu häälepaelad lubasid.

Praeguste fännide vanaisad ja vanaemad tundsid 1970. aasta suvel Kalevi spordihalli tribüünidel kaasa elades pärast Eesti koondise võitu USA üliõpilaste meeskonna üle uhkust. Kakskümend kaks aastat tagasi juubeldasid praeguste fännide isad ja emad, onud ja tädid pärast Tallinna Kalevi võitu NSV Liidu meistrivõistluste finaalis Leningradi Spartaki üle. **• Andrus Nõlk**

Kangur siirdub Milano Olimpiasse

Itaalia ajalehe La Gazzetta dello Sporti andmetel on korvpalliklubi Milano Olimpia sõlminud Eesti koondislase Kristjan Kanguriga kaheaastase lepingu. Olimpia president Livio Proli ütles eelmisel nädalal Itaalia meediale, et Kanguri palkamisest teatatakse ametlikult 2. septembril. Kanguri tuleku tõttu lahkub Olimpiast Davi Chiotti, kes siirdub Bologna Virtusesse. Olimpia kaotas kevadel Itaalia meistri-võistluste veerandfinaalis võit-udega 3 : 4 Kanguri koduklu-bile Siena Montepaschile, kes pälvis ka meistritiitli. **• Delfi**

Janar Talts: kümme aastat sai oodatud seda!

Põlve vigastanud põhi-keskmängija Talts peab oma põlvest olulisemaks seda, et saab õnnelik olla.

Tarmo Paju
tarmo.paju@lehed.ee

„Hetkel pole mul isegi vahet, mis seis mu põlvega on! Praegu on mul sellest täiesti ükskõik! Praegu on hetk õnnelik olla,“ säras Eesti korvpallikoondise põhikeskmängija Janar Talts, kes pidi eilselt Eesti korvpallikoondise triumfimängult avapool-ajal põlvetrauma tõttu lah-kuma ning kaaslaste võitlust kõrvalt vaatama.

Talts tõmbas paarküm-mend minutit pärast lõpuvi-let Saku suursaali riietusruu-mi ees koridoris selga T-särgi kirjaga „Meie mäng“, võt-tis vastu õnnitlused ja õhkas alustuseks: „Kümme aastat sai oodatud seda... Kümme aastat sai oodatud seda...“

30-aastane Talts, osaline nii Eesti koondise languses EM-i B-divisjoni kui ka sealt taas tõusmises, ei salga üld-se, et tema põlvkonna jaoks oli EM-finaalturniirile pää-semine ühe vana taaga seljalt viskamine.

See oli uskumatu

„Emotsioon on laes! See võit oli parem kui ükskõik, milline tiitel mu elus! Tänane on rõõ-mupidu mu jaoks, kogu mees-konna, Eesti, selle põlvkonna jaoks. Enam pole kellelgi kobi-

Emotsioon on laes. Võit oli parem kui ükskõik milline tiitel mu elus.

semist. See, mis täna väljakul toimus, oli uskumatu!“ kirjeldas Talts emotsioone.

„Sellel põlvkonnal on olnud erinevaid aegu. On läinud ühte- ja teistpidi. Eelmisel aastal olime sellisele edu-le juba lähedal, aga sattusi-me väga raskesse alagruppi. Aga nüüd murdsime selle asja.“

Kui esimene rõõm edu üle möödus, seisab Talts siiski silmitsi põlvetraumaga, mille sai kokkupõrkest Dejan Iva-

Janar Talts pidi mängu jälgima jääkott põlve ümbert.

Foto: Eero Vabamägi

noviga. Vigastus ähvardab tema klubihooaja algusesse Tartu Ülikool/Rockiga augu jätta. Talts ise kahtlustab, et võis olukorras rebestada põl-ve külgsidemeid.

„Ivanov vajus külje pealt sisse. Mõtlesin, et äkki saan veel väljakule tulla, aga vahe-ajal soojendusel liikus jalg imelikult välja. Ütlesin tree-nerile, et kui tõesti täiesti hull olu-kord, siis lähen väljakule,“ rääkis Talts.

Vahetusmeeste pingilt kohtumi-se jälgimine möö-dus ta sõnul väga vastakate tunnetega.

„Lausa lust oli vaadata, kuidas teised mängisid! Tõesti väga hästi tuli välja. Kait-ses panid Bulgaaria pingele alla, rünnakul tabasid olulisel hetkedel. Aga muidugi on pingilt ka raske vaadata. Iga kord, kui vastased tabavad, eriti lõpus, tuleb ärevus sis-se. Kuid meie mehed tegut-sesid väga rahulikult, min-giks punnitamiseks ei läinud-ki. Vägevi!“ **•**

Toetav publik aitas Liina Laasmal püstitada odaviske Eesti rekordi

Laasma viskas Kohilas oda Eesti rekordiks 62.25, Risto Mätas sai võidu oma tippmargiga 83.48.

Andrus Nilk, Karl Rinaldo
sport@epl.ee

Liina Laasma sai teisel katsel kirja isikliku rekordi 60.94 ja lennutas publiku ergutamise saatel kolmandal katsel oda veelgi kaugemale – 62.50. See on meeter rohkem üheksa aastat Moonika Aavale kuulunud Eesti rekordist ja pool meetrit üle MM-i A-normist, mis kindlustab 21-aastasele piigale Eesti kergejõustikuliidult senisest suurema toetuse.

„Tundsin, et paar meetrit on veel sees, mul on väga hea meel, et need said lõpuks ka tulemuseks realiseeritud,” ütles juulis 60.25-ga MM-i B-normi täitnud Laasma. „Rahvas aitas kaasa ja kuna olengi just emot-

„Aprillis ja mais oli käsi veel väga hell, ei uskunud, et suudan hooaja lõpus nii kaugele visata,” sõnas Laasma, kes võitis 600-grammise oda taas kätte juulis.

„Arvasin siis, et kui Liina viskab sel suvel 55 meetrit, oleks super, aga 62.50 on juba ime. Tuleb kiita doktor Madis Rahu, kes Liinat opereeris ja kõik selle võimalikuks on teinud,” lausus treener.

Põnevad meeste alad

Meeste odaviske noppis tasavägisel heitluses võidu Risto Mätas, kes viskas kolmandal katsel isikliku rekordi 83.48. Moskva MM-i pronksimees Dmitri Tarabin kaotas Eesti kõigi aegade kolmanda tulemuse visanud eestlasele ainult sentimeetriga. Järgnes MM-i neljanda koha omanik keenlane Julius Yego (81.74).

Meeste kettaheite võistlusest väljus võitjana hooaja tippmargi 67.59 püstitanud Gerd Kanter, kes kargas pärast mõlemat 67-meetrist tulemust rõõmust ja viibutas rusikaid.

„Rahvale tuleb sõud pakkuda, ikka on tore vaadata sportlasi, kes mõllavad ja karjuvad, kas või näiteks Tarabinit,” ütles Kanter. „Selge, et tulemusega suudad pakkuda publikule emotsiooni, aga kui näitad ka oma tundeid, siis see haarab rahvast rohkem kaasa.”

Kaks päeva varem Zürichis Teemantliiga etapil nii võidu (67.02) kui ka üldesikoha pälvinud Kanter võttis end tugevamini kokku pärast seda, kui Martin Kupper heitis 64.91.

„Kupperi tulemus pani organismi teistmoodi põksuma,” lausus Kanter. „See on tõsine tulemus, mida muuseas üle ei heida. Martin tegi korra-

Liina Laasma oli laupäeval pärast Eesti odaviske rekordi püstitamist rõõmsalt üllatunud.

Foto: Siim Solman

Laasma: tegin tänu publiku kaasaelamisele hoojooksu lõpuosa kiirema ja see aitas.

siooni pealt viskaja, siis tegin tänu kaasaelamisele hoojooksu lõpuosa kiirema ja see aitas.”

Pärast Eesti rekordi purustamist jooksis Laasma treener Toomas Merilat tänama. „Liina on rohkem kui rõõmus – mind pole näiteks keegi kunagi nii kõvasti kallistanud kui tema täna (laupäeval – toim) pärast oma parimat viset,” ütles Merila.

Kaks aastat tagasi krooniti Laasma Tallinnas juunioride Euroopa meistriks. Eelmine aasta kujunes Tõstamaalt pärit neiu raskeks. Manalateele lahus tema esimene treener Jaan Tamm ja küünarnukk nõudis operatsiooni.

ERGO MÄNGUD

Kergejõustikuvõistlus Kohilas

NAISED.

100 m: Maarja Kalev 12.19. **400 m:** 1. Darjana Pröstupa (UKRAINA) 53.47, 3. Ksenija Balta 54.98.

Kõrgus: Grete Udras 1.85. **Teivas:** Lembi Vaher 3.84. **Oda:** Liina Laasma 62.50 (EESTI REKORD).

MEHED.

3000 m: Tiidrek Nurme 8.07, 13.

Teivas: 1. Leonid Kobelev (VENE-MAA) 5.12, 3. Veiko Kriisk 5.02. **Kolmik:** 1. Igor Sjunin 16.46, 2. Jaanus Uudmäe 16.43. **Ketas:** 1. Gerd Kanter 67.59, 2. Piotr Małachowski 67.20, 3. Martin Kupper 64.91. **Oda:** 1. Risto Mätas 83.48, 2. Dmitri Tarabin (VENE-MAA) 83.47, 3. Julius Yego (KENYA) 81.74.

liku tulemuse publiku ees võisteldes ja olematu tuulega, see tõestas, et ta on astunud meeste hulgas sammu edasi.” 65.20 heitnud poolaka Piotr Małachowski järel kolmanda koha saanud Kupper tunnistas, et tal jäi veel varu.

„Mul on hea meel, et saime hooaja lõpul tehnilised nüansid korda, mille kallal treeneriga (Aleksander Tammert – toim) kogu suve töötasime. Kahju, et tulemus ei tulnud

mõni nädal varem, MM-ile jäi seetõttu minemata,” nentis 10 päeva tagasi Paunkülas oma tippmargi 65.02 heitnud Kupper.

Kanter avaldas lootust, et 24-aastane Kupper suudab järgmisel hooajal juba kevadel konkurentsi pakkuda. „Ühtpidi on inimesed minust tüdinud ja nad tahaksid näha uue mehe troonile tõusmist. Uus intriig oleks huvitav,” ütles Kanter. ●

Foto: Tanel Meos

Finn-klassi MM-i võitis brasiillane Jorge Zarif

Purjetamine. Tallinna lähel lõppes laupäeval purjetamise Finn-klassi MM. Kullast karika sai koos esikohamedaliga enda valdusse brasiillane Jorge Zarif, teise kohaga lõpetas britt Edward Wright ja kol-

mandaks jäi napilt hollandlane Pieter-Jan Postma. Eestlastest oli parim Deniss Karpak 14. kohaga, Lauri Väinsalu oli 17. ja Martti Kinkar 59. Eesti koon-damise peatreeneri Ott Kallase sõnul võis tuulevaikusega sil-

ma paistnud kodust MM-i siiski kordaläinuks lugeda. „Denissi trump on tugevad ja keskmised tuuled – vaikselt tuulega nikerdamise oludes Deniss tavaliselt ees pole, seega on ta enda kohta teinud hea regati.” EPL

Sõudjad lõpetasid MM-i viienda kohaga

Sõudmise MM-il Lõuna-Koreas Chungjus saavutas Eesti meeste paarisaeruline neljapaat finaalis viienda koha.

Kaspar Taimsoo, Sten-Erik Anderson, Allar Raja ja Kaur Kuslap jäid finaalsõidus alla kulla võitnud Horvaatialele, hõbedale ja pronksi võitnud Saksamaale ja Suurbritanniale ning võimsa lõpuspurdi järel neljandaks tõusnud Ukrainale.

Eesti meeskond alustas finaalsõitu hästi, olles 500 meetri peal neljas ja 1000 meetri vaheajapunkti suurfavoriitide Horvaatia ja Saksamaa järel kolmas. Esikolmik oli ainult ühe sekundi võrra ees. Kahjuks eestlased seejärel väsisid

ning lasid 1500 meetri vahetähtsaks Suurbritannia meeskonnale endast kahe sekundiga mööda. Ka lõpuspurdi eestlastel jõudu ei jätkunud ning loovutata tuli veel üks koht.

Sõudekoondise treener Matti Killing jäi hoolealuste etteastega igati rahule ning märkis, et eesmärk finaali pääseda ju täideti. ● EPL

TULEMUSED

1. Horvaatia	5:53,57
2. Saksamaa	5:54,39
3. Suurbritannia	5:54,78
4. Ukraina	5:55,43
5. Eesti	6:01,37
6. Šveits	6:01,86

Aerutamise MM-il Tootsi kaheksas

Eesti aerutajad lõpetasid MM-i Saksamaal Duisburgis. Eile sõitis Tarmo Tootsi meeste ühesüsta 500 meetri finaalis välja kaheksanda koha. Võitjaks krooniti sakslane Tom Liebscher ajaga 1.40,514, kaotust sakslasele kogunes Tootsil +4,120.

Laupäeval tegid Tootsi ja Kaarel Alupere kaasa kahe süsta 1000 meetri B-finaalis, kus lõpetati kuuendana ehk kokkuvõttes 15. kohaga. „Algusest peale ei tulnud kahe süsta sõitmisest midagi välja. Paadis oli küll kaks meest, aga koostöö lagunes,” ütles MM-il debüüdi teinud Kaarel Alupere presideates. ● EPL

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutus.lehed.ee, e-postiga anni.koppel@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

2RELVA
DENZEL WASHINGTON MARK WAHLBERG
14.15 17.10 19.25 21.45
A. Le Coq sviit kl 21.00 (R, P, K)

KAKS EMA
NAOMI WATTS ROBIN WRIGHT
ANNE FONTAINE'i FILM
14.00 16.30 19.00 21.25
A. Le Coq sviit kl 21.00 (ainult L, T)

PARADIIS: ARMASTUS
21.20 (R, E)

PARADIIS: USK
21.20 (L, T)

PARADIIS: LOOTUS
21.20 (P, K)

INFO TELEFONILT 1182

Noor & ilus
FRANÇOIS OZONI FILM
16.45 21.40
A. Le Coq sviit kl 21.00 (ainult E)

SMURFID 2
OLE VALMIS ULAKUSTEKS!
3D EST 11.40 12.00 14.35
2D EST 11.20 13.55
3D RUS 11.25 (v.a. R) 13.00 (R) 14.10
16.00 (R) 2D RUS 11.50

ONE DIRECTION: NEED OLEME MEIE 3D
30. augustil 19.00; L-N 16.55
NB! inglise keeles, ilma subtiitriteta!

ELÜÜSIUM K12
14.40 (v.a. LP) 19.05 (R) 19.30 (v.a. RN)
21.05 (N) 21.50 (v.a. N)

KICK-ASS 2 18.55 21.55 K14

KOLLIDE ÜLIKOO PERE
3D EST 14.05 16.40 2D EST 11:15
3D RUS 11.35

KON-TIKI 13.05 18.50 MS12

KURJA KUTSUMINE K12
16.20 19.10 22.00

MINA SUPERVARAS 2 PERE
3D EST 11.45 (v.a. LP) 2D EST 12.20
3D RUS 13:50

MÄNGIME TÕDE 17.05 K14

NIMEKIRI 16.35 K14

NÜÜD SA NÄED MIND MS12
19.05 (v.a. R) 21.05 (R)

PERCY JACKSON: KOLETISTE MERI MS6
16:15 18.35

RED 2: ERITI OHTLIKUD AGENDID K12
19.15 21:30

SOOVIN, ET OLEKSID SIIN K12
14.30 21.35

SURMAV ARSENAL: LUUDE LINN MS12
15.45 18:40

SUUR GATSBY 3D 21.05 (v.a. RN) MS12

EELLINASTUSED!

LENNUKID PERE
3D EST 31. aug 11.55, 1. sept 14.25
3D RUS 31. aug 14.25, 1. sept 11.55

LOVELACE K16
5. septembril kl 21.20

ME OLEME MILLERID K14
5. sept kl 19.30, A. Le Coq sviit 19.00

RIDDICK (Feel the Difference!) K14
5. sept kl 22.00, A. Le Coq sviit 21.45

*A. Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,50€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 7,50€/lastepilet 3,90€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,90€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,40€/lastepilet 3,90€. A. Le Coq Sviit E-N pilet 17€. R-P pilet 21€

Kas Sul Eesti Päevaleht on tellitud?

Eesti Päevalehe tellijale „Maaailma krimiklassika” sarja avaraamat Arthur Conan Doyle'i „Sherlock Holmesi memuaarid” **TASUTA!**

Telli Eesti Päevaleht aadressilt www.epl.ee/krimi ja saadame Sulle postiga kingiks raamatu!

Rohkem infot Maaailma krimiklassika sarja kohta: raamat.epl.ee

LP ●●● Eesti Päevaleht

Uus kino Tallinna kesklinnas!

SUPERNOVA KINO

2. september

18.00 EUNIC esitleb: Euroopa Filmiakadeemia 25. sünnipäeva kinoõhtud- „KUNINGA KÕNE” (levitaja ACME Film)
Tasuta

3. september

17.15 „SOOVIN, ET OLEKSID SIIN”
19.15 „KON-TIKI”
Pilet 3 €

4. september

17.15 „NIMED MARMORTAHVLIL”
19.15 „LAULEV REVOLUTSIOON”
Tasuta

5. september

17.15 „KON-TIKI”
19.30 „SOOVIN, ET OLEKSID SIIN”
Pilet 3 €

Piletid müügil Piletilevi müügikohtades, www.piletilevi.ee ja kohapeal.

www.kinosupernova.ee
Narva maantee 27 (Tallinna Ülikooli sisehoov)

Hans Christian Andersen

Pöial-Liisi

Pöial-Liisi on väike heasüdamlik põidlapikkune tüdruk, kes armastab väga päikesepaistet, linnulaulu ja lilli. Ühel ööl aga rööviv kärnkonna mamma tiitlapse, et too oma pojale naiseks panna. Sellest saab alguse Pöial-Liisi muinasjutuline seiklus.

Hans Christian Anderseni tuntud muinasjuttu on illustreerinud Siima Skop.

Raamatud on saadaval raamatupoodides üle Eesti või tellides www.healugu.ee

Teedu ja Peedu imelik uneraamat
Aino Havukainen ja Sami Toivonen

Möödapääsmatu teos igale magajale!

Kui Teedu ja Peedu juurde jääb ööseks ristitütar Juta, kuluvad marjaks ära nõksud, kuidas tüdrukut unne suigutada. Neid aga võib leida vennaste koostatud oopusest I.M.E.L.I.K. ehk Iselaadi Magamamineku Entsüklopeedia Lihtsaks Igapäevaseks Kasutuseks!

Raamatud on saadaval raamatupoodides üle Eesti või tellides www.healugu.ee

●●● Eesti Päevaleht

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

1. JÄTA OMA TUTVUMISKUULUTUS TASUTA:

Helista **66 22 524** Kuula hoolega juhiseid. Ütle 40 sek jooksul selge häälega oma kuulutuse tekst. Ära lõpeta kõnet enne, kui oled ära kuulanud oma postkasti numbri ja salakoodi. NB! Kirjuta need üles. Soovitame Sinul enda jaoks kuulutuse tekst eelnevalt valmis kirjutada.

2. NII VASTAD LEHEST LEHEST LEITUD KUULUTUSELE:

Helista **900 2626**, peale sissejuhatust vali kood **022**. Kuula hoolega juhiseid. Sisesta kuulutuse number millele vastad ja siis ütle oma teade.

3. NII KUULED SULLE SAABUNUD VASTUSEID:

Helista **900 2626**, peale sissejuhatust vali kood **022**. Kuula juhiseid, sisesta oma kõneposti number ja salakood ning kuula Sulle jäetud teateid. **TÄHELEPANU!** Meie numbritele saab helistada tavatelefonilt ja kõikidelt mobiilidelt, tingimusel, et telefon on klahvidega ning toonvalimisega. Uued kuulutused ilmuvad ühel päeval laupäevast kolmapäevani Eesti Päevalehes. 9002626 eritariif 0.63 EUR / min. Teenuse osutaja: Indata OÜ.

Naine meest

Naine Tallinna lähistelt soovib tutvuda vaba haritud ja heasüdamliku härraga vanuses 60-65a, kellega läbi sügise ja talve oodata kevadet. **69571**

62a. üksik tallinnanna, soovib leida sõpra, kellega vahel kultuuriselt aega veeta. **69558**

Naine kohtub härraga, kel julgust ja oskust uuesti alustada ka üle 70sena. Huumorimeel, ausus ja alati positiivne mõtlemine ilmvaljalik. **69553**

67a. naine tutvub samas vanuses korraliku mehega **69547**

Noorepoolne töötav mat. kindl. leskproua soovib tutvuda kuni 70a. härraga. Seiklejatel mitte helistada! **69603**

Rõõmsameelne 71a. lesknaine Tallinnast soovib tutvuda 70-75a. sõbraliku mehega, kellega vahetevahel kohtuda, et igavust eemale peletada. **69602**

Väärikalt vananev 64a. tallinnanna tutvuks meeldiva hingesugulasega. **69592**

62a. lesknaine soovib tutvuda sama vanaga või vanema meesterahvaga. **69589**

50a tegus ja nägus daam otsib oma ellu vaba, pikemat kasvu ettevõtlikku härrat. Vajalik ka huumorimeel ja tantsuoskus. **69584**

65/176 lesknaine Tartust soovib leida oma ellu tõsise suhte loomiseks sobivas vanuses mehe, kes ei suitseta, ei lüüda alkoholoiga, on endaga toimetulev, kes vajab hoolivust ja armastust. **69582**

73a. lesknaine linna lähedalt maakodust soovib tutvuda korraliku mehega. **69577**

59a. nooruslik brunett naine Tartumaalt, töötab, mat. kindl, tahab püsisuhteks meest vanuses 54-59a, kes vaataks optimistlikult olevikule ja tulevikule, ei oleks kondine, vaid pigem priske. **69573**

Mitmekülgsete huvidega 65a. leskproua Tartust soovib tutvuda härrasmehega, et vahel tantsimas, reisis ja teatris käia. Eks aeg näitab, mis edasi saab. **69566**

42a. sale naine soovib leida oma ellu hoolivat mat. kindl. meest Tallinnast või selle ümbrusest. **69561**

72a. mat. kindl. leskproua Tallinnast soovib tutvuda härrasmehega vanuses 70-75a, et koos meeldivalt aega veeta. **69545**

52/162 naine Tartust tutvub 50+ mehega, kellega oma elurõõmu tagasi tuua. **69537**

Noor pensionär, lesk Tallinnast, soovib leida oma ellu omanavust ausat tervise eluviisidega sõpra-kaaslast. **69536** 55+ vormikas igati normaalne lahutatud lesknaine soovib leida sõpra, kellega aeg-ajalt kohtuda. Ei oma autot ega juhilube. Soovivat Jõgeva kandist. **69535**

46a. naine soovib tutvuda mehega, kes tooks mu ellu päikesepaistet ja soojust, kes ei kardaks torme. **69532**

63a. naine Tallinna lähedalt, kes on kaua üksi elanud, soovib leida hea südamega kaaslast, keda ei valluta väga pahed. **69527**

47a. naine soovib tutvuda sobivas vanuses mehega Tallinnast või selle lähiümbrusest. **69516**

60a. hiljuti üksikuks jäänud tegus ja naiselik naine soovib tutvuda tõsise suhte loomiseks targa ja meheliku mehega. **69515**

69a. üksik vaba naine soovib tutvuda sümpaatse sõbraliku mehega, kes on pahedest prii. **69511**

56/168/53 vaba tallinnanna soovib leida enda kõrvale vaba härrat Tallinnast. **69448**

Mees naist

72a. mat. kindl. tervislike eluviisidega mees Tallinna lähedalt soovib leida elukaaslast, kes huvituks ka tantsimisest ja reisimisest. **69552**

70/180/100 mehelik karu, ei suitseta ega joo, kogu elu elanud terviskult, soovib tutvuda väiksemat kasvu naisega, kellel jaguks sobivusel hellust ja õrnust. **69544**

46a. tehnikahuviline heasüdamlik mees oleks väga rahul, kui saaks enda kõrvale kuni 55a. naise. Meeldiks väga, kui ta elaks maakodus. Ei ole inetu ja ihkaks hellust ja õrnust. **69543**

Vaba 50+ härra Tallinnast, maj. kindl. soovib tutvuda lühemat kasvu rinnaka prouaga. **69579**

50+ mees soovib vahel külastada kuni 60a. naist. **69574**

61/167/60 mees Tallinnast soovib tutvuda üksikuks jäänud noorusliku naisega vanuses 60-70a. Elukohta ei vaheta. **69568**

68a. maj. kindl. kõrgharidusega härra otsib saledat kena tallinnannat, keda hoida ja armastada. **69562**

Tavaline ex-kolhoosnik maalt otsib endale umbes kuuekümnendates kaaslast, kes samuti arvab, et kahekesi on ikkagi parem. **69556**

50+ mees Haapsalust soovib tutvuda noorusliku naisega. **69555**

60+ mees, füüsilise puudega, soovib leida samaväärset elukaaslast. **69551**

55a. tumeda peaga tervislike eluviisidega vaba mehelik mees tutvub endast noorema naiseliku vaba naisega. **69546**

Lihtne eesti mees soovib leida lihtsa kuni 50a. naise, kellele jäägitult pühenduda. **69540**

Mees 52a. Lääne-Virumaalt, elan maal, ei suitseta, töötab, soovib leida oma ellu toredat saledapoolset naisterahvast. **69539**

Mitmete huvidega, ka aiandus ja tantsimine, optimistlik mees tutvub heatahtliku mittesuitsetava naisega vanuses 65-70a. püsisuhte eesmärgil. **69531**

50+ mees otsib kuni 55a. sõbrannat Pärnu või Lääne-Eesti kandist. Ei seikle. **69522**

52a. Tallinna mees otsib püsisuhteks ausat ja vaba naisterahvast. **69520**

72/196 mat. kindl. soliidsed härrasmees soovib tutvuda endast noorema meeldiva daamiga, et vahel tantsimas ja reisis käia. Eks aeg näitab, mis edasi. **69513**

Keskealine mees soovib tutvuda 40-55a. naisega Tartu või Jõgeva ümbrusest, kellega vahel kohtuda. **69508** Viiekümnendates abielumees Tartumaalt soovib vaheldust intiimelus. **69506**

18a. noormees soovib tutvuda kuni 22a. preiliga. **69503**

45a. mees Tartust soovib tutvuda toreda naiseliku naisega Tartust või Tartumaalt. **69495**

Mees kuuekümnendates soovib tutvuda lühemat kasvu Tallinna naisega. **69487**

Mees soovib tutvuda 45-55a. naisterahvaga kooselu eesmärgil. Elan ise Tartu lähisel. **69482**

72a. noormees Tallinna lähistelt, oma maja, sõidan autoga, soovib tutvuda sobivas vanuses vaba naisterahvaga, sobivusel kooselu. **69481**

58a. lahutatud mees otsib sobiva keemiaga hingesugulast. Ei ole ideaalkuju. **69480**

Mees 176/76 Elva linna lähistelt kenast makodust soovib tutvuda kena saleda hea naisterahvaga kuni 53a. **69460**

ENDA NAABER

(sünd 1938)

töötanud Saarte Hääle, Meie Maa, Videviku ja Kommunismiehitaja toimetuses

Eesti Ajalehtede Liit

TÕDE JA ÕIGUS. TEINE OSA

9., 10. septembril 18.00

Robert Lepage'i küllalisetendus

KUU TAGUMINE KÜLG

1., 2. oktoobril 19.00

Nokia Kontserdimajas

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Laen

• Laen kinnisvara tagatisel.

ASA&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 6486083 www.aolaenu.ee. Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Teated

• Suured dekoratiivpuud otsivad endale uut peremeest. Kingime laste-aedadele või koolidele. APUNEKS OÜ Kasutatud profimööbli müük. Avatud E-N 10-17R 10-18 Tähetorni 21-j Tallinn, tel 5526608.

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

OSTAME - MÜÜME - ÜÜRIME TEIE KINNISVARA

- Kiire ja korrektne vormistamine.
- 15 a. tökogemus.
- Konsultatsioon tasuta!

VEO- ja KOLIMISTEENUS

MAALEHE viinamarjaraamat

Jaan Kivistik

128 lk, pehmed kaaned

Viinamarju on Eestis kasvatatud sajandeid. Nimelt on Eesti üks maailma põhjapoolsemaid riike, kus soodsa mikrokliimaga kasvupaiku valides saab väljaspool kasvuhoonet viinamarju kasvatadakogu territooriumil. Raamatust leiab Eestis kasvatamiseks sobivate viinamarjasortide ja -liikide kirjeldusi ning detailseid juhiseid kasvatamiseks, mis on selged ja kasulikud nii algajale kui juba kogenumale viinamarjakasvatajale.

Tellimiseks helista telefonil 680 4444 või saada e-kiri kliidentugi@lehed.ee

www.mlraamat.ee

MAALEHE kartuliraamat

Luule Tartlan

MAALEHE kartuliraamat

Luule Tartlan

128 lk

Raamat püüab anda nõu ja näpunäiteid, kuidas tulemuslikult kartulit kasvatada ja tarbijate soovidele vastu tulla. Jagatakse juhiseid neile kasvatajaile, kelle jaoks on sobiva sordi ja edukate kasvatusvõtete leidmine keeruline.

Tellimiseks helista telefonil 680 4443 või külasta meie kodulehte www.healugu.ee

Teenused

• KAARDID ENNUSTAVAD

Tel 900 1727 24h, h 1,09 €/min
www.ennustus.ee

• NÕUANDELIIN tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hingeabi, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele.

Kõne hind 0,97 €/min.

• Õmblusmasinate remont. Tel 656

6063, 5516633, Rosmann

Müük

• Müüa lõhutud küttepuid.

Tel 5092933

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam!

Telli kuulutus Eesti Päevalehte, Eesti Ekspressi ja Maalehte ühest kohast!

Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu internetipangas.

kuulutus.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

• Väike mesindustalu Väike-Maarja

lähistel annab teada võimalusest osta värsket mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressile mesi@24h.ee või tel 5667 7227.

Tervis

• Parapsühholoog Ž. Stepanjan aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 58588910.

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepu eest head hinda.

Lõhutud küttepuid müük, tellimine: tel 600 5323

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Lahkunu transport krematooriumisse ööpäevaringelt kogu Eesti piires. Tuhastamismatus soodsaima hinnaga. Kõik matusteenused. KAKS KABELIT. Suurim urnivalik Eestis. Tel 623 8808 24h

www.krematoorium.ee

Kallis Külliki Reino perega, avaldame kaastunnet ämma, emaja vanaema

SILVJA CAKSTNIA

kaotuse puhul

Töökaaslased APAM Hambakliinikust

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Draamasari Holby City haigla: (Inglise 2004)
09.55 Terevisioon*
11.55 Draamasari Maahaigla: (Inglise 2008)
12.40 Rock Summer 25, 3/9 (ETV 2013)*
13.10 Jamie Oliveri 30 minuti road (Inglise 2010)*
13.35 Draamasari Õne 13 (Eesti 2013)*
14.05 Draamasari Õne 13*
14.35 Komöödiasari ENSV*
15.05 Kriminaalsari Uued trikid: (Inglise 2010)*
16.00 Draamasari Holby City haigla*
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Reisitari Reisile minuga: Seoul (Eesti 2012)
17.35 Minuscule (Prantsuse 2007)
17.40 Draamasari Maahaigla*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Osoon
20.35 Meie inimesed: Martin
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Välisilm
22.10 Välisilma dokk Prints Harry Afganistani rindel (Inglise 2013)

KANAL 2

06.45 Joonissari Daltonid: Mullide mure
07.10 Joonissari Tom ja Jerry: Neetud mäesiga
07.35 Joonissari Kasskoer: Magus Lola
08.00 Suvereporter*
09.00 Tuhat ja üks ööd*, 65
10.55 Kodus ja võõrsil, 5574
11.25 Sajandi armastus*, 1 : Uus sari!
13.30 Merevaade*
14.00 Saladused
14.50 Punased roosid, 584
15.55 Küladetektiivid, 111 : Mõrvafan-taasiad
16.55 Rosario, 66
18.00 Tuhat ja üks ööd, 66
19.00 Reporter
20.00 Kanal 2 uus hooaeg
20.30 Teadmata kadunud – Uutel jälgedel

TV3

06.15 Multifilm Bakugan
06.40 Multifilm Winxid
07.05 Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Multifilm Transformerid
07.55 Armastus võidab, 114*
08.55 Kirgede torm, 1709*
09.55 Vaprad ja ilusad, 6550*
10.20 Top Shop
10.35 Ment 2, 9: Leil
11.35 Seaduse nimel 1, 10: Ühiskondlikult kasulik töö
12.30 Mängufilm Tuletikke laenamas (NSVL 1980)
14.30 Vaprad ja ilusad, 6551
15.00 Lena, mu elu armastus, 174
16.00 Armastus võidab, 115
17.00 Kirgede torm, 1710
18.00 Kättemaksukontor 1, 1
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Võimalik vaid Eestimaal UUS SARI!
20.30 KINO3 SUUR FILM: A-Rühm (USA 2010 märul)
23.15 CSI Miami 10, 05: Surmavad kahetsused
00.15 Anarhia pojad 4, 14

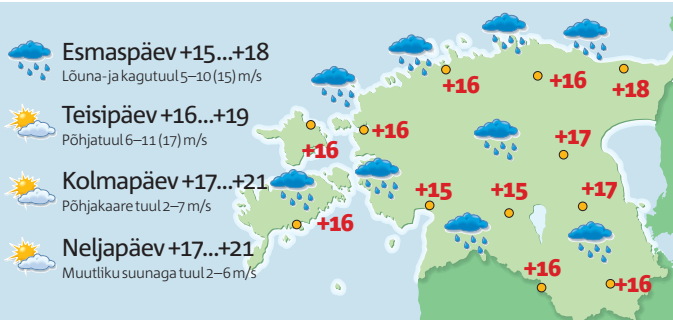
ILM

Esmaspäev +15...+18
Lõuna- ja kagutuul 5–10 (15) m/s

Teispäev +16...+19
Põhjatuu 6–11 (17) m/s

Kolmapäev +17...+21
Põhjakaare tuul 2–7 m/s

Neljapäev +17...+21
Muutliku suunaga tuul 2–6 m/s

RISTSÕNA

	KREEKA TAHT 2 x TÄHT	VAIKSE Ookeani KALA AAS, KUV ROHUMAA	NAFTA-SAADUS KERGE KIRUMIS-SÕNA	MEHENIMI GRAAFIK	ENO RAUA LASTE-RAAMAT ENNÄEI	NOOS LILL	HEL- LOOM	ÜLANE INGLISE K. EESSÕNA	SÕÖR ETV REPORTER ... RAUD
SAAR									
HULLUS									
ETRUSKI JUMA-LANNA									
VURTSIKAS MAITSE- TAIM LINN JEE MENIS									
VIGUR, RIUGAS									
MILL- GRAMMI									
...SAAG									
PÜHAPILT									
KÜLA KOHTLA VALLAS									
LÄMMI									
NUKKI- DEGA, NURKA- DEGA									
VÕITLUS- VÄLJAK									
KLEEPAINE									
KÕLBLUS- VASTANE									

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Animasari Simsala Grimm: Punamütsike
07.35 Animasari Väikese Muti seiklused: Kuidas Väike Mutt endale püksid sai
07.50 Tedre-tähestik
08.05 Koolitants 2012: Estraditants
08.30 MuinasTeeVee: Usk
08.55 Võtmeke *
09.20 Uue aja asjad: Õpilased ja õpetajad
09.30 Teleekskursioon, 4/12: Apteek
10.00 Minuscule: Elu on ebaõiglane
10.05 Waterloo Roadi kool
11.00 Väike maja preerias: Sugupu
11.46 ERR-i uudised
16.25 Purjetamise FINN klassi MM Tallinnas*
17.10 Väike maja preerias: Sugupu *
18.00 Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood: Legend Suurvarbast
18.20 Animasari Pimmi ja Pammi seiklused: Võlujook
18.30 Lastetuba: Suvi oli tore!
18.40 Animasari Mesilane Maia: Kohtunik Vaha
18.55 Animasari Baleriin Angelina: Angelina õõpidu
19.10 Animasari Ruff tegutseb
19.20 Aktuaalne kaamera
19.30 Aktuaalne kaamera
20.00 Poiss jalgrattaga *
21.25 Üks lugu: Peeter Laurits
21.30 Kirjandusfestival HeadRead: Sarah Winman
22.15 Vahelduvad maskid, Teo Maiste
23.00 Estraditähed: Vello Orumets *
00.00 Pillimeister: Valter Aun
00.27 ERR-i uudised

TV6

06.00 Hommikuraadio
09.00 Seitsmesed suvesadamas. Nädalalõpp
09.30 Kodu keset linna 5, 22
10.00 Kutsuge Cobra 11 1, 41
11.00 Draakonikuul: evolutsioon
12.45 Kalamehejutud 5, 18
13.15 Top Shop
13.30 Kodu keset linna 5, 23
14.00 Kutsuge Cobra 11 1, 41
15.00 Brigaad 3 2, 10
16.00 Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 3
16.30 Kutsuge Cobra 11 1, 42
17.30 Top Gear 5, 5
18.30 Simpsonid 15, 15
19.00 Ameerika paps 7, 11
19.30 Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 4
20.00 Wilfred 1, 10
20.30 Simpsonid 15, 16
21.00 Kõige naljakamad koduvideod
21.30 KINOÕHTU: Tõeline visadus
23.30 Naked & Funny 4
00.00 Väravad, 4
01.00 X-Files 7, 156
02.00 Brigaad 3 2, 10
02.50 Kõige naljakamad koduvideod
03.20 Hommikuraadio
04.30 Kodu keset linna 5, 23
05.00 Seitsmesed uudised
05.50 Uudistemagasin

Kanal 11

06.30 Totaalne ärkamine!
09.00 Doktor Oz*
09.50 Gordon Ramsay köögisaladused*, 20
10.20 Trinny ja Susannah Belgias
11.20 Everwood*
12.10 Top Shop, 218
12.25 Hotell Grand*, 3
13.50 Peakoka saladused, 3
14.20

Naistekliinik, 12

15.10 O.C.
16.00 Everwood
16.45 Pahad tüdrukud, 94
18.00 Doktor Oz
19.00 Kodus ja võõrsil, 5575
19.30 Emmerdale, 1
20.00 Eesti tippmodell
21.00 Mängufilm Manhattani tühkatrinnu
23.10 Raudsed kokad
00.10 Reporter
01.05 L-sõna
01.55 Eesti tippmodell*
02.40 Naistekliinik*, 12
03.25 Klikitähed
03.50 Pahad tüdrukud*, 94
05.00 Reporter*

Taristu
OTT VALLIK

KLE, SU PESTUD AJU KUIVAS PÄIKESE KÄES TÄITSA KOKKU.

PAGAN.

AAH - SAVI! KASJATAN UUE.

PÕHILINE ON OHTRALT KASTA.

Dilbert
SCOTT ADAMS

UURINGUD NÄITAVAD, ET NAERTATMINE TEEB ERITI ATRAKTIIVSEKS.

KAS TÖÖTAB?

MA MUUTUSIN JUST EKSTRA HETEROKS.

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed.
www.sudoku.com

4			7	1			6
7	2					8	9
		6			5		
	9		1	5		6	
			9	3	8		
	7		6	4		5	
		7			6		
1	3				4	8	
6			2	3			5

Sudoku EPL-i veebiväljaandes
Mängi. www.epl.ee/sudoku

SUDOKU reeglid

•• Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

8	3	5	9	4	6	7	1	2
9	2	4	5	7	1	6	8	3
6	1	7	3	8	2	4	9	5
5	8	3	2	6	9	1	7	4
2	6	1	7	3	4	9	5	8
7	4	9	1	5	8	2	3	6
3	5	6	4	1	7	8	2	9
4	7	2	8	9	3	5	6	1
1	9	8	6	2	5	3	4	7

TEHNO

Hans Lõugas
toimetaja

Süüria häkkeritel varuks uued trikid

Hiljuti New York Timesi ja Twitterit rünnanud häkkerirühmitus, kes nimetab end Süüria elektrooniliseks armeeks, lubab uusi üllatusi. President Bashar al-Assadi toetavate häkkerite esindaja ütles, et nende eesmärk on Süüria kohta tõtt levitada. **BBC**

Skype töötab 3D-videokõnede kallal

Skype'i 10 aasta juubeli puhul antud intervjuus teatas firma asepresident Mark Gillett, et kavas on luua 3D-videokõnede võimalus. Gilletti sõnul on seda laborites juba katsetatud ja potentsiaali annab see, et paljudel inimestel on juba 3D-toega teler või monitor. 3D-kõnede kasutuseletulekuni võib siiski minna veel aastaid. **BBC**

Apple käivitas telefonivahetuse

Apple alustas USA-s telefonivahetusega: iPhone'i omanik saab telefonide hinnavahe kinni makstes firma poes oma vana telefoni uue mudeli vastu vahetada. Nii püütakse telefonimüüki edendada, kuna paljudel USA tarbijatel juba on nutitelefon. **Forbes**

Tehnoloogia teeb ka tekstiili targaks

Toad, mille seinad päeva jooksul koos kellaosutite liikumisega oma tooni muudavad. Kardinad, mis hommikul äratuseks päikesevalguses helendama hakkavad. Vaip, millel käies jääb sammudest maha valgustatud rada, et öösel oleks lihtne leida tee külmkapi juurde või tualetti.

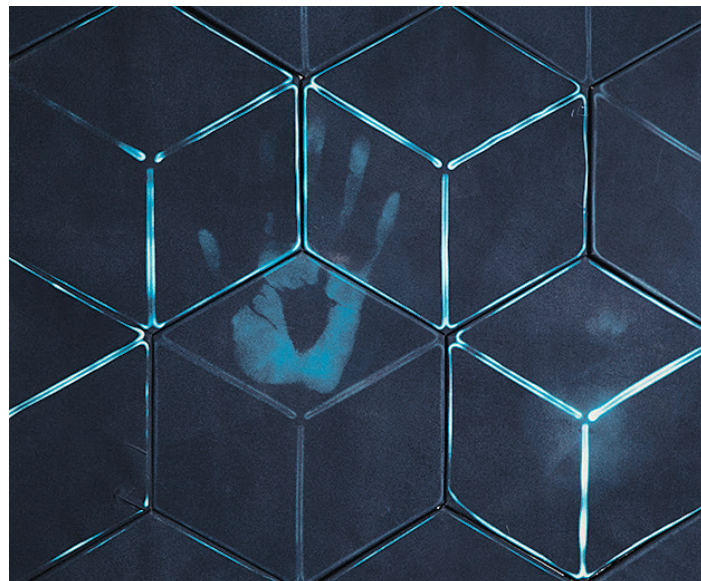
Need pole kaadrid ulmefilmist, vaid näited Eesti kunstniku Kärt Ojavee loodavate nutikate tekstiilide kasutusvõimalusest. „Ma jälgisin muutusi looduses, mis on meie loomulik elukeskkond. Eesmärk oli kiiresti linnaelusse tuua seda infot ja rütmi, mis loomulikus keskkonnas esineb,” selgitab Ojavee.

Näiteks Pillowhuggeri nime kandev padi reageerib inimese puudutusele: kui seda käega katsuda, tekib padjale valgusjalg. „Selles on erinevad tekstiilikihid ja elektroonika on integreeritud tekstiili sisse,” räägib asja kunstiakadeemias nutitekstiilide teemal doktoritöö kaitsnud Ojavee. „Juhtmed on padjas niitude kujul, lisaks on selles sensorid.” Padjas on võimalikult vähe kõvasid elemente – ainult aku ja trükiplaat programmiga. Tema sõnul on selline padi eeskätt heaolutoode, kuid on plaan

Kärt Ojavee ↑

Tekstiil, mis on jäädvustanud puudutaja peopesa. →

seda edasi arendada erivajadustega laste õppevahendiks. „Katsete tulemusel on näha, et see on nende jaoks hea vahend, et õpetada põhjustagajärg seost,” ütleb Ojavee.

Juba paari aasta pärast võivad nutitekstiilid olla meie elus igapäevased asjad.

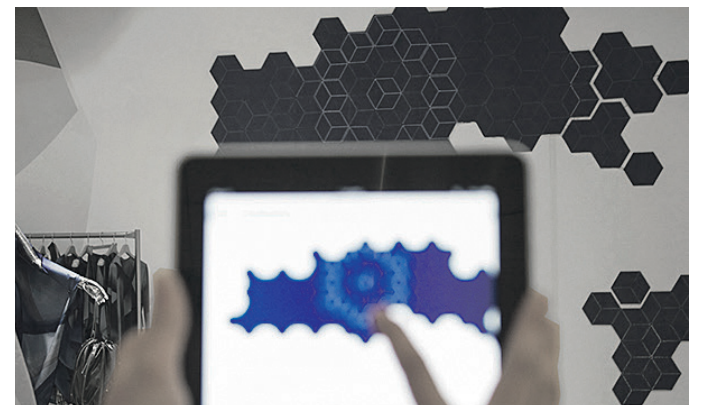
Doktoritööle parima hinnangu pälvinud Ojavee ütleb, et ühest küljest oli see teaduslik uurimus, aga ka tagasiside kogumine, kuidas ini-

mesed selliseid tekstiile vastu võtaks. „Praktilises osas uurisin esiteks kontseptsiooni tulevikuks, mis polegi veel mõeldud valmistoodeteks, aga võib-olla kunagi on meil tehnoloogia nende tegemiseks. Teiseks uurisin valmis tooteid, mida saab juba praegu teha ja kasutada.”

Ojavee, kes tegi nutitekstiilide tehnoloogilised lahendused koos Tallinna tehnikaülikooli biorobootika keskses, ütleb, et sellistel materjalidel on peale n-ö heaolutoodete ka muid kasutusvõimalusi. „Kui mul oli näitus tarbekunstimuuseumis, tuli mitu

inimest eraldi ütlema, et neist oleks autistidest lastele palju kasu,” räägib ta. Samuti saab nutitekstiile kasutada meditatiivses, kasvõi haigla interjööris. Veel üks kasutusvõimalus on spordis, et riietega analüüsida sportlase kehalist aktiivsust. „Ühel mu kursusel löid tudengid aga vanematele inimestele mõeldes vaiba, millele astudes jäljed helendama hakkavad,” ütleb kunstnik.

Ojaveel sõnul on nutitekstiilide loomine justkui tammi tagant lahti pääsenud. „Juba paari aasta pärast võivad need olla meie elus igapäevased asjad,” pakub ta. ●

Ojavee loodud materjalides kohtuvad eri tekstiilikihid ja elektroonika. ↑

Fotod: Rene Suurkaev; Eesti kunstiakadeemia

Vaip, mida puudutades jääb järele hele laik. Jälgede järgi liikudes oleks hämaras lihtsam õiget teed leida. ↓

AKUD JA PATAREID

- + Autoakud
- + Motoakud
- + Paadiakud
- + Patareid
- + NiMH, NiCd ja Li-Ion elemendid
- + Püsitoiteakud
- + Akud tõstukitele, vinnastajatele ja laotehnikale

- + Akud videokaameratele
- + Suletud pliiakud
- + Akud avariivalgustitele
- + Akulaadijad
- + Käsitööriista akude taastamine
- + Erinevate akupakkide valmistamine

SUVEHOOAJA AKUDE SOODUSMÜÜK:

- ▶ paadi- ja vabaaja-akud
- ▶ murutraktorite akud
- ▶ mootorrattaste akud

-30%

RENOVAAR
AKUD & PATAREID

KAUPLUSED ASUVAD:

TONDI 17 TALLINN
E-R 9.00-18.00
tondi@renovaar.ee
tel: 655 69 89

VÄIKE-PAALA 1 TALLINN
E-R 9.00-18.00
renovaar@renovaar.ee
tel: 655 69 88

TÄHE 127a TARTU
E-R 9.00-17.00
tartu@renovaar.ee
tel: 7 366 129

KVT Meediad

VARTA

Trojan
BATTERY COMPANY

Panasonic autocraft pro

HOIA LOODUS PUHTANA! TOO VANAD AKUD JA PATAREID MEILE!

www.renovaar.ee